

Broj 122. prosinac, 2018.

GLASNIK

Kotorvaroškeg kraja

**Čestit Božić i sretna
Nova 2019. godina!**

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

*Redakcija: Viktorija Barišić, Luca Koroman,
fra Zoran Mandić, fra Juro Tokalić, fra Anto
Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko
Bandalo, fra Stipo Karajica, fra Stipo
Marčinković*

Tiraž: 400 primjeraka

*Tiska: JU "Centar za kulturu, sport i
informiranje" Kotor Varoš*

Časopis izlazi dvomjesečno

Cijena 2 KM

Božić 2018

Javljam vam blagovijest, veliku radost: danas nam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj – Krist, Gospodin. Lk 2, 10-11.

Sestre i braćo, dragi prijatelji!

S veseljem iščekujemo rođenje maloga Djeteta – kako reče evanđelist Luka u gradu Davidovu. Taj događaj promijenio je čitav svemir. Bog dolazi među nas i nudi nam spasenje.

Isus se rodio u Betlehemu, ali daje i nama mogućnost da se rodi u svakom od nas. On nam svojim rođenjem daje prijeko potrebni mir u našim dušama i srcima.

U ovo vrijeme tehnologije i napretka čovjek se može zarobiti i zatvoriti u sebe; može postati rob svojih loših

navika: ogovaranja, zavisti, ljubomore, nepravde kao i svega drugoga što ga čini osamljenim i očajnim.

Isus kao maleno Dijete ovisi o čovjeku. Nudi mu mogućnost da čovjek bude i dalje čovjek koji će praštati, pomagati, ljubiti i vjerovati.

On se rodio za čovjeka. Kuca na vrata srca svakoga od nas. Zima mu je, jer čovjekova ljubav ne grije više. Gladan je, jer čovjek danas gleda samo na sebe i svoj profit. Kao Dijete ovisan je o brizi svoje Majke i drugih, a čovjek želi vladati drugima.

Isus mijenja svijet svojim Rođenjem. Stoga dopustimo mu da izliječi sve ono što nas priječi biti čovjek i vjernik. On želi mir i sreću među nama.

Otvorimo mu sebe i svoja srca. Učinimo li to uvidjet ćemo da je naša kotorvaroška kotlina kao naš kraj u kojem smo rođeni ili iz kojeg potječemo još uvijek lijepa, te ćemo ju više zavoljeti i osjetiti da se Krist rađa i ovdje i da ima nade i za nas kao ljude i vjernike i prosperitet ovog kraja. Novorođeni Spasitelj je učinio svoje, rađanjem ovdje među nama, i očekuje da i mi učinimo sa svoje strane sve da istinski iz srca pretočimo svoju ljubav i iskrene želje u konkretno, a to je dati mogućnost ostvarenja Božjeg plana na nama i u nama kao ljudima i vjernicima. Isus se rodio u Betlehemu, a naš Betlehem je kotorvaroška kotlina.

Na nama je da ga prihvatimo kao Božjeg Sina koji ima svoj plan spasenja za svakoga od nas. Prihvatimo čovjeka; prihvatimo jedni druge, i biti ćemo spremni prihvatiti i Bogočovjeka. Neka nam ta spremnost prihvaćanja drugih i drugačijih pomogne prihvatiti i Bogočovjeka koji je radost, radost koja želi ispuniti srce svakog čovjeka i čitav svijet u kojemu živi čovjek.

**Čestit i radostan Božić i sveto porođenje Isusovo svima vama
žele vaši fratri!**

Svi Sveti 2018. godine

Neće više biti noći; i neće trebati ni svjetla od svjetiljke, ni svjetla od sunca, jer će nad njima svijetliti Gospodin, Bog, i on će kraljevati u vijekove vjekova. (Otk 22,5)

Misnim slavljinama diljem svijeta obilježen je spomen na svete mučenike, blagdan Svih Svetih, a mnogi vjernici su posjetili grobove najmilijih, zapalili svijeće i zajedno se pomolili za pokojnike.

Svetkovina Svih Svetih u kršćanskoj tradiciji slavi se od 4. stoljeća, a po odluci pape Grgura IV iz 835. u cijeloj Crkvi slavi se 1. studenoga.

U nedjelju, 2. studenoga, je dan sjećanja na vjerne mrtve - Dušni dan, koji se obilježava od početka XI stoljeća na poticaj sveca, benediktinskog opata iz Clunyja, svetog Odilona. U našim župama Kotor Varošu, Sokolinama i Vrbanjcima ima 18 grobalja. Na svim grobljima slavljena je sveta misa i sva su groblja bila dobro posjećena.

Viki

Iz župnih matica 2018

STATISTIČKI PODATCI IZ ŽUPNIH MATICA ŽUPA SOKOLINE

Krštenih: -
Vjenčanih: -
Umrlih: -

STATISTIČKI PODATCI IZ ŽUPNIH MATICA ŽUPA VRBANJCI

Krštenih:
Vjenčanih: -
Umrlih: 1

STATISTIČKI PODATCI IZ ŽUPNIH MATICA ŽUPA KOTOR VAROŠ

Krštenih: 6
Krizmanih: 2
Vjenčanih: -
Umrlih: 13

Nova Edukativna radionica

U okviru projekta "Poštujemo žene iz ruralnih područja" kojeg financira Europska unija, a provodi Caritas biskupije Banja Luka u suradnji sa Caritasom Austrije održana je još jedna u nizu radionica u Kotor Varošu.

Projekt je usmjeren afirmaciji žena iz ruralnih područja - poticanju žena da postanu svjesnije svojih vrijednosti, kvaliteta i doprinosa kojeg daju zajednici, ekonomiji i društvu. Kroz ovaj projekt želimo ukazati na

različitost uloga koje imaju žene iz ruralnih područja u njihovim obiteljima, na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, te u kulturnom i društvenom životu.

Također, cilj nam je potaknuti senzibilnost i svijest svih nas o pokretačkoj snazi, marljivosti i svestranosti žena iz ruralnih područja ali i barijerama i problemima s kojima se susreću žene, poput ograničenih ekonomskih mogućnosti, nezaposlenosti, siromaštva i opće isključenosti iz fokusa političkog i društvenog života.

Ovo je prilika da zajedno sa ženama iz Kotor Varoša sudjelujemo u raznim edukativnim radionicama, ali i učimo nove kreativne vještine.

Kroz aktivnosti u Kotor Varošu želimo da podstaknemo stvaranje talenata, inicijativa i akcija od strane žena iz ruralnih područja, kao i da doprinesemo vidljivosti i priznanju ženama iz ruralnih područja.

Fokusiranje na potrebe, izazove i situacije s kojima se susreću žene iz ruralnih područja korak je naprijed u ravnopravnosti žena i muškaraca i osiguravanju boljeg društva za sve.

Na ovoj općini proveli smo do sad tri radionice, te tom prilikom razgovarali o mnogim temama, ali i učili nove kreativne vještine. Na radionicama je učestvovalo oko 20-tak žena.

Tanja Valentić

U Bosni nema raja bez kotorvaroškog kraja

Općina Kotor Varoš, i pripadajuće joj katoličke župe, smještena je u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine i opasana planinama: Borja (1 077) na istoku, Uzlomac (1 018) na sjeveru, Vlašić (1 943) na jugu, i obroncima Čemernice (1 338) na zapadu. Iako je sada čitav prostor preko magistralne ceste M-4 dobro povezan s banjolučkom i dobojskom regijom, u prošlosti nije bilo tako. Prema dostupnim podacima, kotorvaroški kraj je nekoć doslovce bio „odsječena“ od svijeta i do njega se putovalo dugo i mučno i po sedam sati na konju, a neborno više sati pješice...

Koliko se zna, kroz Kotor Varoš, tada Kotor, kao putopisac prvi je prošao 1842. Banjolučanin fra **Ivan Franjo**

Jukić te dao pblži opis ovoga kraja. Osim velikog broja duhovnih zvanja, iz Kotor Varoša potječu, između ostalih: **Hrvoje Vukčić Hrvatinić** (1350. - 1416.), hrvatski ban, veliki vojvoda bosanski i herceg splitski, **Ivo Pranjković**, jezikoslovac; **Asim Kurjak**, zagrebački liječnik, te pjesnik **Advan Hozić**.

Stoga, pozivamo vas javite nam za naše poznate kotorvarošane koji borave negdje u svijetu o njihovim uspjesima da i naše čitatelje upoznamo.

Viki

Proslavljena 557. obljetnica krunidbe kralja Stjepana Tomaševića

U Jajcu je u subotu 17. studenoga 2018. godine svečano proslavljena 557. obljetnica krunidbe posljednjega bosanskoga kralja Stjepana Tomaševića. Tom prigodom vrhbosanski nadbiskup i metropolita kardinal Vinko Puljić predvodio je koncelebrirano misno slavlje u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije. Liturgijsko pjevanje predvodio je župni zbor pod ravnanjem i uz harmonijsku pratnju s. Dubravke Dropulja.

Okupljanje Jajčana i Pougarača počelo je oko 15 sati kod Crkve sv. Marije. Tu je u ime organizatora JU Agencije za kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu i razvoj turističkih potencijala grada Jajca, Doma kulture Jajce i Udruge Stjepan Tomašević Jajce kardinala Puljića, druge goste te Jajčane i Pougarece pozdravio magistar znanosti Anto Brtan koji se osvrnuo na životopis kralja Stjepana Tomaševića i povijest ove obljetnice, istaknuvši zlu sudbinu i sadašnju problematiku Crkve sv. Marije i Tornja sv. Luke koji su zaštićeni nacionalni spomenik kulture prve kategorije BiH.

Magistar Brtan je istaknuo: „Na današnji dan davne 1461. godine u crkvi svete Marije, pored koje stojimo, okrunjen je posljednjih bosanski kralj Stjepan Tomašević. Svečanost krunidbe vodio je papinski izaslanik Nikola Modruški, a kraljevsku krunu poslanu od pape Pia II. u Jajce je donio ninski biskup Božo. Ovim činom, papa Pio II. priznao je bosansku neovisnost.

Po kraljevoj želji, papa Pio II. proglasio je svetog Grgura Čudotvorca zaštitnikom bosanskog kraljevstva, a Crkvu svete Marije proglasio je oprosnom crkvom svim vjernicima koji je posjete na marijanske blagdane. Ni jedan papa poslije njega nije povukao ovu bulu o proglašenju crkve sv. Marije oprosnom crkvom, u čijem tornju su se između 1459. i 1463. godine čuvala moći svetoga Luke Evanđeliste, po čemu je toranj i dobio ime. Turci su Crkvu sv. Marije pretvorili u Fethijadžamiju, to jest Sultan Sulejmanovu džamiju, 1528. godine. Već Austro-Ugarske vlasti proglasile su je spomenikom kulture 1892. godine.

Mislim da ćemo se svi složiti o značaju ovog nacionalnog spomenika za naše kulturno-povijesno naslijeđe. Svaki njegov kamen šalje vapaj, kao i kosti naših dalekih predaka što strše iz otvorenih grobova. Svi govorimo da se nešto žurno mora napraviti kako bi se spriječilo njegovo dalje

propadanje, ali ništa konkretno ne poduzimamo. Svjesni smo da su za to potrebna i velika novčana sredstva, kojih uvijek nedostaje, ali je prije svega potrebna volja da se neke stvari počnu rješavati.

Danas Crkva sv. Marije ili Fethija džamija postaje izvor nesuglasica između Bošnjaka i Hrvata u Jajcu. Bila je krunidbena crkva. Potom je s dolaskom Turaka pretvorena u džamiju i toj svrsi služila je do požara 1832. godine u kojemu je uništena. Ali danas je samo ruševina koja će se još više urušavati ako se ništa ne poduzme.

Zbog toga s ovog mjesta šaljem apel vjerskim zajednicama i njenim poglavarima da pokušaju naći dugoročno rješenje kako teret ovog problema ne bi pao samo na leđa lokalnim vjerskim i svjetovnim vlastima i kako ne bi u budućnosti bio sjeme razdora među nama“ rekao je magistar Brtan.

U svom obraćanju okupljenima kod Crkve sv. Marije kardinal Puljić je pozdravio sve nazočne i rekao: „Želim s vama podijeliti ovo pamćenje koje smo sada čuli, kako bi se prisjetili i znali na kojem prostoru stojimo. Došao sam da izrazim poštovanje prošlosti i probudim pamćenje sadašnjosti, kako bismo ga prenijeli budućim pokoljenjima. Moja nazočnost ovdje je uz blagoslov banjalučkog biskupa koji me je pismeno pozvao da ovdje dođem, jer on nije bio u mogućnosti. A ja ovdje s posebnim osjećajima dolazim, jer sam sin ove biskupije. Dolazim da podijelim s vama zajedništvo i iste osjećaje poštovanja i svijesti naše prošlosti. Zato je na poseban način dobro da ne zaboravimo korijenje iz kojega smo nikli, da ne zaboravimo na čemu smo. I ne treba ići u sukob, nego treba poštovati činjenice, poštovati korijenje, poštovati ono što je sveto. Za nas katolike mjesto crkve je posebno sveto mjesto, jer smo malo prije čuli da je ova crkva obdarena posebnim oprostima. I zato želimo, uz ono povijesno i nacionalno, gledati i ono vjersko. Istina je da svaki rat nosi svoje zakonitosti. Sad nam rata više ne treba. Sad nam trebaju izgradnja mira, suživota, razumijevanja i poštovanja. Zato želimo poštovati našu prošlost i pokojne koji su ovdje bili sahranjeni.

Na poseban način, ako govorimo o zemlji Bosni i Hercegovini, ne smijemo zaboraviti i tu stvarnost da je papa priznao tu zemlju kao neovisnu, darujući krunu kralju. I upravo to danas treba biti poticaj da znamo poštovati tu prošlost, jer tada je Bosna i Hercegovina priznata po papinom slanju krune kralju Stjepanu. U tom duhu ćemo se pomoliti za sve pokojne iz naše prošlosti, počevši od kralja Stjepana koji je pogubljen, ali i za sve one čiji su grobovi ovdje bili. Danas njih više nema u tim grobovima. Tko zna kako je sve to prošlo. Ja nisam povjesničar da to ispitujem. Ja sam učitelj vjere i morala. Ima ljudi koji su to studirali, pa neka to malo stručnije prenesu. Ali, ne smijemo zaboravit grobove svojih predaka. Jer oni nas vežu. Oni su naš zavjet na toj grudi. To je cijena te zemlje. Ti su ljudi legli u tu zemlju i oni nas vežu s tom zemljom. U tom duhu želimo se i pomoliti za njihove duše, nadajući se da će se i oni nas sjetiti u našim potrebama i našim nastojanjima. Pa, evo, s vjerom pristupimo molitvi za naše pokojne.

Nakon molitve za pokojne nazočni su se uputili u župnu Crkvu Uznesenja BDM u kojoj je kardinala, svećenike i brojne vjernike Jajca i Pougarka, kao i njihove goste, pozdravio jajački župnik, gvardijan i dekan fra Anto Šimunović.

Kardinal Puljić je zahvalio gvardijanu Šimunoviću te pozdravio svećenike i nazočne vjernike, ističući kako je sadašnja župna Crkva Uznesenja BDM u Jajcu sljednica oprosta udijeljenih Crkvi sv. Marije. A u propovijedi je rekao: "Posebno mi je drago što ste se u tolikom broju odazvali i došli na ovu misu koja nije redovna, nego izvanredna. Ima puno razloga zašto je važno da na neki način obilježimo ovo zašto smo došli. Na prvom mjestu je to da ne zaboravimo svoju prošlost. Danas obilježavamo godišnjicu krunjenja kralja bosanskoga Stjepana Tomaševića. Ali, moramo shvatiti da, kroz tu krunu, kada papa jednog kralja u to doba kruni, time tu zemlju priznaje. Danas je drukčije kad se jedna zemlja treba priznati kao država. To ovisi o priznanju drugih država. Sami znate kako danas ovisi to priznanje. Koliko zemlja prizna neku zemlju, toliko je ona priznata u svijetu. U ono doba jednu zemlju nisu države priznavale. Priznata je bila ona zemlja čijeg je poglavara papa okrunio. I tako je Bosna postala javno priznata krunjenjem kralja Stjepana. Ali, uz tu krunu u Crkvi sv. Marije, gdje je kralj Stjepan krunjen, papa Pio II. dao je posebnu bulu oprosta; da se u toj crkvi na Marijine blagdane može steći posebni oprost. Danas je Crkva te oproste svela na nekoliko posebnih dana. Oprosti se vežu uz pojedine blagdane, kao što su Svi Sveti i Dušni dan. Kako smo čuli kod Crkve sv. Marije ta papina bula nikad nije opozvana", rekao je kardinal i potom pojasnio što to znači kad Crkva daje oprost. U ispovijedi dobivamo oprostenje grijeha, ali nam nije oproštena pokora. Oprost je oprostenje i pokore za naše grijeha.

Kardinal je naglasio „tri su bitne oznake koje su nas Hrvate u povijesti označavale. Prva je pobožnost Majci Božjoj. Kroz svu povijest našu, posebno kad nam je bilo najteže, kad su nas mučitelji naši progonili, zanimljivo je, naš je narod tada posebno molio Majku Božju i gradio njene

zavjetne crkve i kapelice. U svakoj kući bila je slika Gospina. Nekako su osjećali da je Marija naša zaštitnica. Uz pobožnost Mariji posebna oznaka pobožnosti našeg naroda bila je pobožnost prema Križu. Križ je, posebno u ona turska vremena, označavao da smo kršćani. Gdje se smjelo Križ je stavljan na ulaznim vratima, na kućama, a žene su Križem obilježavale svoje ruke. Nek' se u času smrti zna da su kršćani. Križ je bio sadržaj života. Jer upravo je Isus rekao: 'Tko hoće ići za mnom, neka uzme svoj križ i neka me slijedi'. Naši su ljudi shvatili da je Križ znak našega dostojanstva. Čovjek kad izgubi svijest svoga dostojanstva dovoljno je da pogleda na Križ: Toliko ja vrijedim. Smrt Isusa Krista pokazuje kolika je moja vrijednost. To je dostojanstvo djeteta Božjega. Ono treće što je obilježavalo našu povijest je povezanost s papom. Evo, počevši i od kralja Stjepana, pa kroz svu povijest, kad god nas je svijet zaboravio i napustio, Papa nije. Papa je bio uz nas. Posebno mi možemo biti Bogu zahvalni za svetoga papu Ivana Pavla II. koji je razumio našu hrvatsku povijest, našu stvarnost. I tako je bio blizak nama.

Te tri naše poveznice kroz povijest želimo i danas ostvarivati: Gospa, Križ i Papa. Tako mi i danas ostajemo vjerni svojim korijenima. Potrebno je probuditi svijest na kojim korijenima smo nikli i iz čega smo danas živi. To trebamo namrijeti budućim pokoljenjima. Zato želim da ovaj današnji trenutak zajedničke molitve osvijesti naš identitet, naš ponos, naš zdravi stav vjere. Jer mi uz vjeru ne idemo protiv drugih, nego imamo pravo stajati na svojim nogama. Stajati i biti ono što jesmo. U tom duhu želim da nas molitva krijepi. Da ne izgubimo nadu, unatoč svih kušnja. Jer kršćanin uvijek zrači nadom, pošto živi u prijateljstvu s Isusom Kristom. I neka i nas krijepi ta nada, ta Kristova blizina u našem životnom hodu", zaključio je kardinal Puljić.

Potom su u Domu kulture Jajce članovi Studentskog teatra Franjevačke teologije u Sarajevu izveli kazališnu predstavu "Kraljica Bosne".

Jajce, 17. studenoga 2018.

Stipo Marčinković

Anto i Ruža Karajica proslavili zlatni bračni jubilej

Samo dan prije od navršenih punih pedeset godina od sklapanja zajedničkog braka supružnici **Anto i Ruža Karajica** su u subotu 24. studenog 2018. u župnoj crkvi Sv. Vida u Brdovcu kod Zaprešića obilježili 50. obljetnicu bračnog zajedništva, obnovivši time zavjete sakramenta ženidbe pred

svojom obitelji, rodbinom i prijateljima, te još jednom pred Bogom i svima okupljenima potvrdili svoju čvrstu vjeru, nepokolebljivu ljubav i uzajamno poštovanje i vjernost svih tih godina.

Prigodno misno slavlje predslavio je sin katorvaroškog kraja fra Petar Karajica, župnik župe Sv. Franje Asiškog u Dobrinji u Sarajevu, u zajedništvu s fra Stipom Karajica, samostansko-župnim vikarom župe Sv. Marije Anđeoske u Sesevskoj Sopnici kod Zagreba. Prigodna misna čitanja i zazive molitve vjernika čitale su unuka Ružica i kći Kata.

Anto je iz Bašćine, rođen 7. rujna 1944., a **Ruža**, rođena Zeba je iz Zabrđa, rođena 18. lipnja 1946., vjenčali su se 25. studenog 1968. godine, na blagdan svete Katarine Aleksandrijske u župnoj crkvi Rođenja B. D. Marije u Kotor Varošu, pred župnim vikarom i crkvenim vjenčateljem **fra Antom Lešićem**, crkvenim vjenčanim kumovima i

svjedocima **Markom Grgić** iz Novog Sela i **Franjom Karajica** iz Slatine. U pedeset godina braka u kojemu je bilo dosta radosti, muke, patnje, truda, rada, neimaštine, ali i prijednenih životnih Kalvarija, sve u cilju očuvanja obiteljskog korijena i zajedništva, kako je to u prigodnoj propovijedi slavljenicima istaknuo fra Petar, spomenuvši posebno možda i za njih najteži progon i stradanje ljudi, imovine i rodno zavičaja tijekom rata, od lipnja 1992. do kolovoza 1995. godine, kada su mnogi Hrvati, katolici i vjernici iz župa kotorvaroške doline bez ikakve krivnje zastrašivani i protjerani sa svojih ognjišta u neizvjesnost. Sve ratne i poratne prijetnje i neizvjesnosti nisu u njima dvoma uspjeli zatomiti njihovu ljubav i privrženost rodnom kraju i ognjištu, gdje i danas najviše vremena rado provode u novo obnovljenoj obiteljskoj kući u Baščini, unatoč slabijem zdravlju i nedostatku prijateljskih susjeda i rodbine. Supružnici Anto i Ruža Karajica su u braku rodili sedmero djece, od kojih su žive i zdrave odgojili njih šestero; *kćeri Ljubicu, Katu, Ivanu, sinove Petra, Iliju i Ivicu*, od kojih danas imaju devetero

unučadi i dvoje prauunučadi, koji su im pod staračke dane istinska radost i neprocjenjivo bogatstvo.

Nakon mise, zajedničkog čestitanja i fotografiranja slavljenici su zajedništvo nastavili u restoranu *Mali raj* u zagrebačkom naselju Stenjevec u veselom raspoloženju i potpori obljetničkih kumova *Ronaldi i Ive Križanovića*, gdje je slavljenicima, svojim roditeljima u ime cijele obitelji i okupljenih čestitku i zahvalu izrekao *sin Ilija* te zajedno s drugima uručio im prigodne darove, a fratri svećenici prigodnu slavljeničku blagoslov-plaketu *pape Franje*. Slavlje ove bračne obljetnice bila je prigoda za zahvalu, čestitku, ujedno i poticaj drugim obiteljima i članovima kotorvaroških župa, da ovakve i slične obiteljske događaje priređuju u rodnom zavičaju, ako ne, onda barem što bliže njemu, jer ovakve obljetnice i događaji, posebno u današnje vrijeme ne doživljavaju i ne slave se svaki dan.

Slavljenicima iskrene čestitke za doživljaj i proslavu zlatnog bračnog jubileja.

S.Karajica

Obilježena 25. obljetnica humanitarnog konvoja Bijeli put za Novu Bilu i Bosnu Srebrenu

Nakon dvadeset i pet godina kako je sa zagrebačkog Zapadnog kolodvora prema mjesecima okupiranoj Lašvanskoj dolini krenuo prvi konvoj s hranom, lijekovima i drugim medicinskim potrepštinama, na istom mjestu polaska 10. prosinca ove godine su se ponovno okupili mnogi sudionici humanitarnog konvoja „kruha, ljubavi i nade“ – Bijeli put za Novu Bilu i Bosnu Srebrenu.

Okupili su se liječnici tijela, liječnici duha franjevci-svećenici, vozači, novinari i djeca kod spomen-ploče koja i danas bilježi sjećanja na tragediju i tugu jednog vremena, ali ujedno i svjedoči najsvjetliji primjer ljudske solidarnosti i plemenitosti nakon Drugog svjetskog rata. Bila je to zajednički organizirana humana misija akcije *Bijeli put iz Zagreba* i humanitarno-karitativne udruge *Kruh svetog Ante Franjevačke provincije Bosne Srebrene*, ujedinjeni u miru i dobru, predvođeni zapovjednikom konvoja Hermanom Vukušićem i dr. Slobodanom Langom, do tada napaćenih ljudi u Srednjoj Bosni. Bio je to dokaz da hrvatski narod može i zna činiti dobro, upravo onda kada je to najpotrebnije, istodobno šaljući jasnu poruku svijetu da se mora spriječiti genocid naroda koji je ostao u totalnom ratnom okruženju, kao i bolnica, koja se nalazila u župnoj franjevačkoj crkvi, bila je pretrpana ranjenicima i u nestašici hrane, osnovnih lijekova i medicinske opreme.

Pod Visokim pokroviteljstvom Grada Zagreba i gradonačelnika Milana Bandića svečano obilježavanje 25. obljetnice počelo je u ponedjeljak, 10. prosinca na Dan ljudskih prava, točne u podne na zagrebačkom Zapadnom kolodvoru, molitvom koju je predvodio umirovljeni vojni biskup Juraj Jezerinac, zatim prigodnim obraćanjima i sjećanjima na to vrijeme zapovjednik konvoja Herman Vukušić, voditelj Kruha sv. Ante fra Stipo Karajica i u ime franjevaca gučogorskog samostana i svih sudionika

konvoja fra Velimir Valjan.

Obilježavanje obljetnice je nastavljeno u nadbiskupijskoj dvorani Vijenac u Zagrebu, u organizaciji Hrvatske liječničke komore i Hrvatskog instituta za povijest organiziranim predstavljanjem knjige *Od vila ilirskih do Bijeloga puta stranputicama bosanske i hercegovačke povijesti*, autora prof. dr.sc. Ive Lučića, na kojem su uz autora knjige govorili prof. dr. Mladen Ančić, dr. sc. Mario Jareb i dr. med. Ivan Bagarić.

Obilježavanje 25. obljetnice konvoja bit će zaključeno 19. prosinca ove godine organiziranim polaskom iz Zagreba u Novu Bilu, posjetom bolnici „Dr. fra Mato Nikolić“ i susretom s bolesnicima i medicinskim osobljem, te misom u 18 sati u župnoj crkvi Svetog Duha u Novoj Biloj, koju će predslaviti nadbiskup i metropolita Vrhbosanski Vinko kardinal Puljić, u zajedništvu s drugim okupljenim svećenicima, vjernicima Lašvanske doline i sudionicima konvoja.

H.Vukušić

Duhovna zvanja Redovnice

KOVAČIĆ Ore s. Pia – rođena u Podbrđu 6. lipnja 1943. od oca Mate i majke Perke rođ. Andrić. U zajednicu sestara klanateljica krvi Kristove stupila 7. listopada 1960. a napustila je 23. listopada 1973.

MANDIĆ Manda S. M. Gizela – rođena na Baščini 31. svibnja 1941. od oca Ilije i majke Ruže rođ. Mandušić. Pripada zajednici sestara bendeiktinki. Živi u Njemačkoj u Vilshofenu.

MANDIĆ Ružica S. Ružica – rođena u Ripišću 13. travnja 1953. od oca Ive i majke Mande rođ. Zeba. U zajednicu sestara franjevkki stupila 1972. Umrula u Banja Luci 5. siječnja 1984. od posljedica prometne nesreće.

PETRUŠIĆ Ivka S. Maristela – rođena u Podbrđu 19. rujna 1950. od oca Tome i majke Mande rođ. Petrušić. U zajednicu sestara franjevkki stupila 22. kolovoza 1968. a napustila je 1972.

PETRUŠIĆ Lucija S. Ksaverija – rođena u Podbrđu 3. kolovoza 1947. od oca Branka i majke Ane rođ. Batljan. U zajednicu sestara klanateljica krvi Kristove stupila 14. veljače 1965. Nalazi se u Bosanskoj Gradišci.

PETRUŠIĆ Mara S. Lidija – rođena u Podbrđu 6. ožujka

1941. od oca Ilije i majke Perke r. Batljan. U zajednicu sestara klanateljica krvi Kristove stupila 8. listopada 1961. Nalazi se u Bad Duisburgu u Njemačkoj.

PRANJIĆ Ljubica S. Magdalena- rođena u Čepku 2. svibnja 1940. od oca Luke i majke Ivke rođ. Marković. U zajednicu sestara franjevkki stupila 22. kolovoza 1968.

PRANJIĆ Mara S. Bonifacija – rođena u Čepku 10. travnja 1946. od oca Luke i majke Ivke rođ. Marković. U zajednicu sestara franjevkki stupila 22. kolovoza 1967.

PRANJKOVIĆ Celestina – rođena na Baščini

PRANJKOVIĆ FILIPA – rođena na Baščini

PRANJKOVIĆ Manda S. M. Celestina rođena na Baščini 20. studenog 1952. od oca Ante i majke Kate rođ. Bandalo. U zajednicu sestara milosrdnica stupila 14. svibnja 1975. Nalazi se u Zagrebu.

STIPIĆ Luca s. Lucija – rođena u Bilicama 21. svibnja 1950. od oca Pere i majke Mare rođ. Mandić. U zajednicu sestara klanateljica krvi Kristove stupila 11. veljače 1968. Nalazi se u Šibeniku.

STIPIĆ Peja s. Loreta – rođena u Bilicama 11. rujna 1954. od oca Pere i majke Mare rođ. Mandić. U zajednicu sestara klanateljica krvi Kristove stupila 8. rujna 1973. Nalazi se u Bad Duiburgu u Njemačkoj.

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 170.-171.

Razgovor s Antom Mandićem

RAZGOVARALI SMO

13 listopada 2018. godine zaređeni ste za đakona u zagrebačkoj katedrali. Malo nam se predstavite. Znamo da su vam roditelji Kotorvarošani a vjerujem da se i Vi osjećate tako.

Zovem se Anto Mandić, član sam Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda i od listopada ove godine na službi sam u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Beču, na đakonskoj praksi.

Rođen sam 4. studenog 1993. godine u Zagrebu, kao najmlađe dijete od oca Ivce i majke Nevenke. Imam tri starija brata Stipu, Matu i Marija. Moja obitelj je iz Kotor Varoša. U Domovinskom ratu 1992. godine bivaju protjerani i iseljavaju u Hrvatsku. Nastanjuju se u mjestu Domagović kod Jastrebarskog, župa svetog Petra apostola (Petrovina).

Imali ste dug put do đakonata, škola, studij teologije...

Osnovnu školu pohađao sam u Jastrebarskom, a nakon osnovne škole odlučujem poći u franjevačko sjemenište u Zagrebu na Kaptolu 9. Tu sam četiri godine pohađao Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju na Šalati, gdje sam maturirao 2012. godine. Po završetku gimnazijskog obrazovanja, odlučno prihvaćam obuču franjevački habit i kao franjevački novak provodim godinu dana na Trsatu u Rijeci. U kolovoza 2013. godine na Trsatu dajem svoje prve redovničke zavjete, potom se vraćam u Zagreb na Kaptol 9, gdje nastavljam franjevačku formaciju u bogosloviji i započinjem studij teologije i filozofije na Katoličko bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Vrijeme bogoslovije najljepše je i najplodonosnije vrijeme nas mladih fratara. Tu stječemo nova znanja i iskustva kako u bratskom životu, molitvi i u praksi, tako i na teološkom fakultetu koji je obvezan za nas svećeničke kandidate.

Kada i kako ste odlučili postati svećenik? Jeste li osjetili poseban poziv?

U našem franjevačkom životu najviše me privlači dinamičnost tog načina života i život u bratstvu. Sto se tiče dinamičnosti franjevačkog života, tu je uvijek potrebna jedna poletnost i spremnost na rad i zdrav odnos s ljudima, zatim mnogovrsne obveze koje ovaj način života stavlja pred nas, a to je služenje redovito svetih misa, kateheze, vjeronauk i razne

druge stvari koje se događaju i odvijaju u našem životu. Također je tu i bratstvo, odnosno braća s kojom živim i s kojima dijelim svakodnevicu. Od braće fratara mnogo toga sam naučio, učim i nadam se da ću i dalje u tom pogledu napredovati i rasti uz Božju pomoć.

Iako je ovaj franjevački život vrlo širok u pogledu djelatnosti i života u Crkvi, najviše volim svakodnevne stvari, odnosno pomoći kada je nešto potrebno u kući ili crkvi, također raduju me ovdje nedjeljne svete mise gdje se vjernici okupljaju u jako velikom broju. U budućnosti htio bih se više posvetiti vjeronauku i katehezama za mlade, ispovijedanju, te pomaganju starima, bolesnima i siromašnima.

Što se tiče hobija ili mojih osobnih navika, volim sport, osobito nogomet, koji sam igrao kroz čitavu svoju mladost i također jako volim šetnju. Volim raditi razne kućne poslove i "majstorije" koje sam naučio od svoga pokojnoga dide Stipe.

Što očekujete od budućnosti... Kako ste se nosili s izazovima svjetovnog života? Je li bilo dvojbi i kušnji

Potrebno je prije svega naglasiti da život koji mi fratri živimo prožima naravno i svjetovni oblik života. U susretu s ljudima, raznim socijalnim i društvenim strukturama. Stoga, smatram da svatko od nas treba imati zdrav i usmjeren pogled prema svijetu i znati razlučivati dobre od loših stvari. U svojoj formaciji kao fratra naišao sam i na neke dvojbe kako unutarnje tako i vanjske, no uvijek je potrebno kao prvo pouzdanje u Boga, molitva i zdravo promišljanje o tim istim stvarima, kao i razgovor s drugim osobama koje, dakako, mogu pomoći svojim iskustvom.

Kako je proteklo Vaše školovanje u Bogosloviji, što je bilo najteže? Imate li potrebu nekome posebno zahvaliti?

Zahvalio bih se dragom Bogu koji mi je dao zdravlje duše i tijela, da uz Njegovu pomoć i pomoć ljudi koje mi je stavljao na moj životni put i koje mi i danas stavlja, mogu izgrađivati i usmjeravati se u redovničkom životu. Ne bih htio nikoga isticati, da ne bih nekoga izostavio.

Kako ste se osjećali prilikom obreda u katedrali?

U zagrebačkoj katedrali zaređen sam 13. listopada. Šesnaestoricu nas kandidata zaređio je kardinal Josip Bozanić. Bilo je mnoštvo naroda na euharistijskom slavlju, isto tako i velik broj svećenika. Posebno mi je bila draga prisutnost na obredu fra Jure Tokalića i mog strica fra Zorana Mandića. Bilo je lijepo i svečano. Za mene je to bio poseban dan i radosno sam proživljavao te trenutke.

Pred Vama je Mlada misa, kako će izgledati? Kako se osjećate pred tim velikim događajem?

Po završetku moje đakonske prakse dolazi ređenje za svećenika koje je predviđeno u lipnju 2019. godine. Nakon svećeničkog ređenja započinju mlade mise koje već obično bivaju u ljetnim danima. Još uvijek sam u toku organizacije mlade mise stoga mogu vam reći za sada da bih prvu nedjelju u mjesecu kolovozu slavo Mladu misu u svojoj rodnoj župi sv. Petra Apostola u. Na poziv mog strica fra Zorana koji iduće godine slavi 25. obljetnicu svećeništva; drugu nedjelju u mjesecu kolovozu slavio bih mladu misu u župi Kotor Varoš zajedno sa svojim stricem. Vjerujem da će biti radosno i veselo i uzbuđen sam zbog tih događanja.

Trenutno ste na đakonskoj praksi u HKM Beč, nova sredina, novi ljudi, novi običaji. Imate li puno obaveza i možete li napraviti paralelu između života u Zagrebu i Beču.

Budući sam ovdje u Beču već tri mjeseca i s obzirom da sam kada je to bilo moguće kao student navraćao ovdje u Beč u misiju, primijetio sam jednu kulturnu i vjersku pluralnost koja je ovdje prisutna. Unatoč tome grad mi se sam po sebi sviđa i jako je lijep, te ima bogatu povijest. Ovdje se govori njemački jezik, tako da sam odmah odlučio poći na tečaj njemačkog, radi lakšeg snalaženja i djelovanja ovdje u misiji. Što se tiče obveza, držim vjeronauk ovdje u misiji, kao đakon podjeljujem sakramente krštenja i vjenčanja, te vodim sprovede kada je to potrebno, no tu su i ostale svakodnevne obveze. u Zagrebu sam bi kao školarac i kao student, stoga velika je razlika u odgovornostima i obvezama.

Razgovarala Viki

Hrvatski adventski i Božićni običaji

Advent - Došašće (lat. adventus – dolazak) je, u liturgijskoj crkvenoj godini, vrijeme priprema za blagdan Božića. To simbolizira vrijeme od stvaranja svijeta do Kristova dolaska. Advent počinje od 27.11. do 3.12. Uglavnom četiri nedjelje prije Božića. To su nedjelje MIRA, LJUBAVI, NADE i VJERE.

U ovo vrijeme održavaju se rane jutarnje mise tzv. ZORNICE, koje svoj početak imaju u srednjem vijeku. Obično počinju u 6.00 ili 7.00 sati. To rano ustajanje i odlazak na misu ima pokornički značaj, jer svakodnevno treba poraniti, odreći se sna i sudjelovati u euharistiji, ali s dahom radosti iščekivanja Božića. Ove mise su puku veoma drage. Za vrijeme misa u službi riječi čitaju se tekstovi vezani za proroka Izaiju (on je prorok nade), a najveći prorok nade i iščekivanja je sv. Ivan Krstitelj, koji je pripremao narod za Isusovo djelovanje. Sv. Ivan je poveznica između starog i

novog zavjeta. Treća velika osoba došašća je Marija, kao pravi uzor spremnosti za susret s Isusom. Za vrijeme misa pjevaju se pjesme kojima se iskazuje radost dolasku Božića i poticaj vjernicima da se duhovno pripreme za blagdan: Padaj s neba roso sveta, Zlatnih krila, O Marijo, ti sjajna zornice, Visom leteć ptice male. Liturgijska boja je ljubičasta.

Vrijeme došašća simbolizira ADVENTSKI VIJENAC. Prvi put se pojavio 1838. kada je evangelički pastor u Hamburgu u domu za siromašnu djecu „Das Rauhe Haus“ – „Trošna kuća“, da bi štitičenicima učinio ovo vrijeme ljepšim dosjetio se, pa su svakog dana za vrijeme molitve palili po jednu malu svijeću, a svake nedjelje veliku na drvenom vijencu. Tako bi na Božić vijenac zasvijetlio kao veliki krug. Danas se adventski vijenac plete od zimzelenih grančica – krug bez početka i kraja – simbol vječnosti i ukrašava po željama i mogućnostima. U narodu zimzelene

grančice imaju svoja značenja: bor i božikovina simboliziraju besmrtnost; lovor pobjedu nad grijehom i patnjom; cedar znači snagu te izlječenje svih bolesti. U vijencu su četiri svijeće. Prve nedjelje pali se jedna svijeća, druge dvije i tako redom svake nedjelje Došašća. Četiri svijeće simboliziraju četiri razdjelnice ljudske povijesti: STVARANJE, UTJELOVLJENJE, OTKUPLJENJE i SVRŠETAK. Prema nekima je prva svijeća prorokova, druga betlehemska, treća pastirska i četvrta: svijeća anđela.

U došašću se, uz Marijin blagdan Bezgrješnog začeca (8.12.), slavi sv. Barbara (4.12.), sv. Nikola (6.12.), sv. Lucija (13.12.), Sv Toma (21.12.). Djeca se osobito raduju blagdanu sv. Nikole kada dobivaju darove. Naime, sv. Nikola, s anđelima i krampusom putuje darujući djecu, a krampus šibom kažnjava one koji nisu bili dobri. Na svetu Luciju, a negdje na sv. Barbaru, sije se pšenica. Na sv. Luciju se, u nekim krajevima organiziraju procesije i darivaju djeca. Od sv. Lucije do Božića je 12 dana – predstavljaju dvanaest mjeseci sljedeće godine. Ti dani se prate i kako vrijeme bude kojeg dana pretpostavlja se da će takav biti mjesec u sljedećoj godini. Na sv. Luciju djevojke na papiriće napišu 11 imena, a jedan papir je prazan – bez imena. Svaki dan izvlače jedan papirić, koje ime ostane zadnje znači da će se sljedeće godine udati za tog momka. Ako prazni papirić ostane zadnji – znači djevojka se neće udati sljedeće godine. U Zagori, Sinjskoj krajini, u Bosni i Hercegovini, Hrvati u Mađarskoj i Bunjevački Hrvati obilježavaju Materice (2. nedjelja došašća) i Očiće (3. nedjelja). Na Materice traži se otkupnina od žena, a na Očiće otkupninu moraju dati muškarci. Otkupninu čine slatkiši, orasi ili neko suho voće. U nekim krajevima je običaj da zet prvi put posjeti punicu. Sv. Toma je dan kada se rade velike pripreme za Božić. Tog dana se peku kruhovi s urezanim znakom križa. Čisti se kuća, uređuju staje i pripremaju drva i sve ostalo da se Božić proslavi što ljepše i skladnije.

Od svih dana Došašća najzanimljiviji je Badnjak (stsl. bad = bdjeti). Kako se na ovaj dan bdjelo – iščekivalo rođenje Kristovo. Nije bilo električne energije, pa su paljene svijeće kako bi osvijetlili prostor. Počela je izrada posebnih svijeća za tu prigodu i svijeća je postala simbol novog života i nade. Tog dana bi bilo pripremano sve što je još potrebno za sutrašnju svečanu proslavu Božića.

Kotorvaroški običaj je da djeca ustanu rano nađu granu rese – obično lijeske, stave na krov ili kod ulaznih vrata. Ulazeći u kuću s pozdravom: Hvaljen Isus i Marija, čestit badnjak, resa na kuću, a badnjak u ruke. Stariji bi odgovarala: Uvijek hvaljen, čestita ti vira i duša te darivali djecu badnjakom (negdje se zove božićnjak). Badnjak je ukrašen okrugli kolač koji ima u sredini rupu. Nekada je Badnjak spreman od krušnog tijesta i ukrašen samo kockama šećera.

Uvečer se obitelj okupi na molitvu. Na stolu je pšenica s blagoslovljenom svijećom (netko pali tri). Negdje je običaj unosenja badnjaka – posebno drvo – najčešće dubovo (hrastovo) koje se loži. Nakon molitve je objed. Na Badnjak se jedu posna hrana: jela od ribe, graha; slatka jela su fritule, med, gibanica ili badnjača. Ukućani bi uredili dom: okitili božićno drveće, postavili jaslvice, unijeli slamu na kojoj bi sjedili i razgovarali, a često su djeca na njoj spavala – sjećanje na Isusovo rođenje „u štalici na slamici“. Ukrašavanje božićnog drvca (u početku je bilo listopadno drvo, a danas je bor ili jela - u hrvatskim krajevima uobičajeno je od 19. stoljeća. I ono nam je došlo iz njemačke tradicije. No, i prije tradicije kićenja drvca domovi su se za Božić uređivali i ukrašavali zelenilom, cvjetovima napravljenim od papira ili pletenim od vune, orasima i vijencima suhog voća. Jaslvice su obično izrađivane od drva bile figurice pomične ili nepomične – predstavljaju sv. obitelj i najčešće je tu, uz ovce, vol i magarac. Prve jaslvice postavio je sv. Franjo Asiški u Italiji u mjestu Grecciju 1223.

Obitelj bi zajedno išla na Polnočku – euharistijski proslaviti rođenje Spasitelja – BOŽIĆ.

Božić, zajedno s Uskrsom i Duhovima, spada među tri najveća kršćanska blagdana, a uglavnom se slavi u krugu obitelji i najbližih. Središnji čin proslave Božića je misa Polnočka.

Hrvatski naziv blagdana Rođenja Isusa Krista je umanjenica imenice Bog = Božić - prvotno naziv za maloga Isusa, potom je Božić uobičajen naziv blagdana kada je sin Božji postao čovjekom. Nadnevak 25. prosinca kao dan rođenja Isusa prvi put je zabilježen u Rimu 354. godine. Tog dana su Rimljani slavili dan sunca – dani postaju dulji, sunce potiskuje tamu. Blagdan Božića brzo se raširio i prihvaćen je

diljem svijetu. Većina pravoslavnih crkvi slavi Božić 25.12., samo neke ovaj blagdan slave 7.1.

U skladu s predodžbom o Božiću kao blagdanu mira, u nekim je krajevima (Primorje, Žumberak) vladao običaj tzv. mirboženja: po izlasku iz crkve zavađene bi se osobe pomirile međusobnim pristupanjem te božićnim čestitanjem uz rukovanje i ljubljenje. Nakon Polnoćke je završavao post, pa su se jela mesna jela, posebice hladetina i pečena ovca ili svinja (pečenica, zaoblica); po ovčjoj plečki zaključivalo se o budućoj godini. Općenito se Božić drži danom kad u kući mora vladavati obilje, posebice u jelu i pilu. Važnost se pridavala prvomu dnevnom čestitaru (*polaznik, položaj, gost*); radi osiguravanja boljitka doma i obitelji bilo je poželjno da to bude mlađi muškarac, k tomu zdrav i uspješan, pa je njegov izbor bio, katkada i dogovoren. Uz uobičajen iskaz čestitke *polaznik* je morao čvrsto sjesti (radi dobrog lijeganja peradi), te je bio posut žitom i obilno pogošćen. Uobičajeni su bili i ophodi skupine čestitara-pjevača: u jadranskom području *koledari* (koleđani, kolijani); u sjevernim krajevima betlehemari (s rasvijetljenim jaslucama). U Slavoniji se toga dana izvodio igrokaz biblijskoga sadržaja „Adam i Eva“. Nasuprot gradskim sredinama, gdje su se svi

ukućani različito darivali, na selu su samo djeci bila darivana, slatkišima, lješnjacima, orasima i sl. Momci i djevojke, kao znak naklonosti razmjenjivali su crvene jabuke. Negdje se darivalo i vodu - bacajući u bunar žito, vino ili jabuku.

Na Stjepanje se u sjevernoj Hrvatskoj jahalo, pa i utrkivalo na konjima; na Ivanje, osim blagoslova vina u crkvi, božićna se slama iznosila iz kuće i stavljala na voćke; na dan Nevine dječice (Mladinci, Herodešovo) šibalo se djecu i mladež svježim prutovima. Na jadranskim otocima uvriježen je bio šaljiv običaj da se dva dana nakon Božića bira „seoski kralj“ među mještanima (na nekoliko dana ili čitavu godinu), koji je imao i određene ovlasti. Na Novu godinu ponavljali su se običaji prvoga dana Božića kao posljedica prastare predodžbe, duboko ukorijenjene u puku, da je Božić i početak sljedeće godine.

Ciklus božićnih običaja završava na Tri kralja 6.1. To je posljednji dan koledanja, paljenja svijeća, blagovanja božićnih jela, a održava se i ophod zvjezdara, te svećenikov blagoslov kuće. Premda skup božićnih običaja sadrži mnogobrojne hrvatske etničke i lokalne osobitosti, mnogi ovi običaji ukorijenjeni su u europskoj kršćanskoj kulturi.

Franjevci u današnjem svijetu

POVIJEST

Utemeljitelj Franjevačkog reda sv. Franjo Asiški (1182.-1226.) dugo je tražio smisao svog života. Našao ga je konačno u Evanđelju. U svojoj će "Oporuci" kazati: "... nitko mi nije kazao što moram činiti, nego mi je sam Svevišnji objavio da moram živjeti po duhu svetog Evanđelja." Kristovo Evanđelje je temelj Franjina života i života njegovih sljedbenika.

S prvom svojom subraćom Franjo ide papi u Rim i traži samo to da može živjeti po Evanđelju. Njegovo Pravilo, koje je papa odobrio, nije ništa drugo nego sažetak i srž Evanđelja. Za Franju je Evanđelje poticaj, govor Svevišnjega i mjesto susreta s Bogom. Za njega su nepotrebna juridička i kazuistička tumačenja Evanđelja. Ono govori neposredno. Evanđelje ne čita da bi postao inteligentniji, informiraniji i da bi od toga imao kakvu materijalnu korist. On shvaća evanđeosku poruku kao poziv na promjenu života i životno nasljedovanje Krista. Njegov život je pretočeno Evanđelje u praksu.

Na Evanđelju i Franjinu primjeru temelji se i franjevački način života. I samo ime za Franjevački red "Manja braća" dolazi iz Evanđelja. Isus govori svojim

učenicima: "Tko je najveći među vama, neka bude kao najmanji, a starješina kao poslužnik" (Lk 22,26). I Franjo u Redu Manje braće ne želi viših (superiores), nego braću koja će biti na uslugu drugoj braći, da ustraju u posluhu Bogu. Zato je starješina u Franjevačkom redu minister (= sluga, pomoćnik), a ne opat (otac), prior (prvi) niti magister (učitelj), i uvijek mora imati na umu Isusove riječi: "Nisam došao da mi služu, nego da služim" (Mt 20,28). Po evanđeoskim riječima, trebaju se smatrati "beskorisnim slugama" (Lk 17,10).

Isusov Govor na gori (Mt 5,3-11) čvrst je oslonac života Manje braće, a evanđeosko zlatno pravilo: "Sve, dakle, što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima" (Mt 7,12) utkano je u svaku poru franjevačke djelatnosti. Najvažniji sastavni elementi temelja franjevačkog života jesu Isusovi savjeti o napuštanju: - posjeda: "Hoćeš li biti savršen, idi, prodaj što imaš i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom" (Mt 19,21); - vlastitog JA: "Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom" (Mt 16, 24); - neurednih odnosa među ljudima: "Poštuj oca i majku! I ljubi bližnjega kao sebe samoga" (Mt 19,19).

Ideal franjevačkog života jest Isus Krist kako ga opisuje Ivan evanđelist. On je Božji govor, Riječ Očeva koja "tijelom postade i nastani se među nama" (Iv 1,14). On je "Dobri Pastir" (Iv 10, 1-16), "Put, Istina i život" (Iv 14,16), "Bog istiniti i život vječni" (1 Iv 5, 20). "On je pomirnica za grijeha naše, i ne samo naše, nego i svega svijeta" (1 Iv 2,2). Krista možemo upoznati i prihvatiti ako se klonimo grijeha, držimo zapovijedi, osobito zapovijed ljubavi prema Bogu i bližnjemu, i ne povodimo se za svijetom (Usp. 1 Iv 1-2).

Pravilo i život Manje braće jest, dakle, Evanđelje. Sve druge stvarnosti dobivaju svoju vrijednost od Evanđelja i

od Isusa Krista za kojega Evanđelje svjedoči. Evanđelje je temelj i norma cjelokupnog franjevačkog života i djelovanja.

Raširenost franjevačke karizme

Samostan Manje braće je široki svijet. Sam je sv. Franjo dao uputu: "Idite, predragi, dvojica po dvojica u različite krajeve svijeta, navješćujte ljudima mir i pokoru za oproštenje grijeha! U nevoljama budite strpljivi i sigurni da će Gospodin ispuniti svoju odluku i obećanje. Onima koji vas što zapitaju odgovorite ponizno, blagoslivljajte one koji vas progone, zahvaljujte onima koji vam nanose nepravdu i uvrede, jer nam je za sve ovo pripravljeno vječno kraljevstvo" (1 Čel 29).

Apostolat franjevcima nije dopuštao da se u početku nastane u samostanima kao drugi redovnici. "Po danu idu u gradove i sela, da bi koga dobili i posvećuju se radu, a noću se vraćaju na osamu ili u zabitna mjesta, da bi se posvetili razmatranju" (Jakov iz Vitrya, *Pismo prijateljima u Lüttich 1216.*).

Kao putujući propovjednici franjevci se razilaze po svijetu na apostolska putovanja i životom po Evanđelju slijede Krista i njegove apostole. Živi lik i primjer sv. Franje koji je oduševljavao bio je glavni razlog vrlo brzog širenja Franjevačkog reda po svijetu. Ljetopisci iz 13. stoljeća odlučni su u svojim tvrdnjama za Manju braću "da se djelovanjem snage Božje u pojedinim dijelovima kruga zemaljskog jedva može naći zaselak, koji bi bio bez utjecaja njihove časne prisutnosti" (*Život Grgura IX, 1240.*), da se "ovaj Red širi po cijelom svijetu" (Jakov iz Vitrya, 1220.), "da se u kratko vrijeme broj toliko povećao te gotovo i nije bilo kraja u kršćanskom svijetu u kojem ne bi bilo braće" (Jakov iz Vitrya, *Povijest Istoka, 1219.*), "da su ispunili cijeli svijet" (*Ljetopis Rogera iz Wendovera, 1236.*) te "da su u kratko vrijeme napunili zemlju" (*Normanska kronika, 1259.*).

Franjevci su odigrali vrlo važnu ulogu u evangelizaciji Europe. Još za života sv. Franje prelaze granice Italije i

naseljavaju se u druge krajeve, prije svega u susjedne zemlje. Engleska još za života sv. Franje postaje franjevačka zemlja. U 13. stoljeću u Engleskoj je više od 1200 franjevaca Engleza. Tada dolaze i u Ugarsku, Češku, Slovačku, Hrvatsku, Sloveniju, BiH, Poljsku, Albaniju i ostaju sve do danas. Od 1240. franjevci su u Norveškoj, ali su protjerani 1537. kada je službenom vjerom priznat protestantizam. Slična je situacija u Danskoj, Švedskoj i Finskoj. U 14. st. franjevci dolaze u Rusiju, Litvu i Ukrajinu.

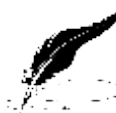
U Svetoj Zemlji i na azijskom kontinentu franjevci su od 13. stoljeća do danas. U Kinu dolazi 1294. fra Ivan iz Montekorvina koji postaje prvim nadbiskupom Pekinga i patrijarhom cijeloga Istoka. Sa dolaskom Potrugalaca u Indiju u 17. i 18. stoljeću dolaze i franjevci. Franjevačka prisutnost je zapažena i u Indoneziji, Vijetnamu, Južnoj Koreji, Pakistanu i Sibiru.

Kada je Kristofor Kolumbo otkrio Ameriku 1492., već sljedeće godine vodi sa sobom dvojicu francuskih franjevaca. Franjevci su prvi evangelizatori Amerike i u njoj su sve do naših dana. Zapažena franjevačka djelatnost je u USA, Kanadi, Brazilu, Meksiku, Dominikanskoj Republici, Panami, Venecueli, Gvatemali, Kaliforniji, Ekvadoru, Peru, Boliviji, Kolumbiji, Čileu, Argentini, Paragvaju, Urugvaju i na Kubi.

Afrika je omiljeno franjevačko misijsko područje. Sam je sv. Franjo išao misionariti u Maroko. Od tada je Afrika postala privlačno područje za franjevce sve do danas. Današnji franjevački "Projekt Afrika" sastoji se od otvaranja misijskih postaja u kojima djeluju franjevci iz raznih provincija i iz raznih krajeva svijeta. Uspješno rade na odgoju domaćih redovnika i svećenika.

nastavit će se...

(*Fra Anđelko Barun, Kalendar sv. Ante 1998., Svjetlo riječi, Livno/Sarajevo, 1997., str. 74.-84.*)

I ovako se voli rodni kraj

Rokovski dani polako završavaju. Zbog potrebe posla narod se razilazi. Sretnici ostaju još pokoji dan. Imam još tjedan dana. Sunce žeže pa sušim jabuke. Nekako mi najzgodnija Janjina jabuka na uzbrdici kod stare kuće a rodila ko šuga. Nema ju tko brati. U predvečerje se zaputim u Potočane. Nosim kante. Ispred Kačareve kuće prizor iz starina. Idu šljivari i voze šljive. Onemoćali, raščupani, poderani, umazani ali veseli i puni života. Voze šljive u kolicima, tačkama, vrećama. Curi šira. Dok ubacuju u kacu počinje priča. Otišla ekipa u 9,30 u Katin vrtlić uz Putinu. Šljive rodile, plodovi se žute. Prvo krči trnje, prostiri deke, a onda tresi, beri, veži u vreće i tovari. Niz Putinu spuštaju teret. Ne ide to lako. Bilo je i prevrtanja ali kad je volja jaka ništa ne smeta. Sva šljiva je u kaci. Vidi se osmijeh na licima. Vedrina od zadovoljne duše. Sjedaju za stol. Ivica Kačarev i Perka Markićeva, Stipo Gacanov i Dragica Kljapina, Pero Sirovina i njegova Ljubica. Stol pun svega: suhovine, pečenja, kolača, pive, šljiva, soka.

Nije me trebalo nagovarati da odem nabrati tačke jabuka A jabuka na sve strane, iza štale, pored kuće u međama.

Pucaju pod teretom. Parkiram tačke pored Crvenike, međedovom tehnikom protresem i berem. Probudili se i bumbari. U brišućem letu nadlijeću iznad glave ali ne ujedaju. Samo prijete. Za tren pune tačke stigoše pred kuću. Sve se događa spontano. Jedni peru, drugi melju, treći stavljaju u starinsku Kačarevu žečku. Sok curi potokom. Lete ose, bumbari, sunce još žeže. Po dogovoru Pero i Ljubica odoše na krčeve ispeći tikvenjaču, pa će na kraju svi tamo na večeru. Ulijemo soka u boce i taman gotovi a evo zvono na Kremeniku od sv. Leopolda. Tu gdje se tko našao počinje molitva: Vjerujem u Boga oca svemogućega... sv. crkvu katoličku... uskrsnuće tijela i život vječni. Amen.

Uzimam svoje 2 litre soka i rastajemo se uvjereni da ćemo biti zajedno na Krčevima. Usput sretoh Peru i Ljubicu - nose pitu. Širi se miris na sve strane. Nisu me prevarili nego su procijenili da će svi manje vremena izgubiti. Ja ostadoh bez pite ali veseo u duši i sam sebi velim: „Nema raja bez rodnoga kraja“

Mato Marka Pejavića

Stare fotografije

Hrvatske narodne nošnje u Bosni i Hercegovini predstavljaju dio kulturne baštine hrvatskog naroda. Naše starinske narodne nošnje, sa lijepim vezom u više boja, nestale su u ovim našim krajevima, ali se osjeća i izvjesna težnja da se to nestajanje i zaustavlja. Na ovim starim slikama možete vidjeti narodnu nošnju iz našeg kraja djevojaka iz Čepka.

Imena i Imendari

Martin Latinski oblik imena Martinus izveden je od Martius u značenju "Martov", a Mars (u genitivu Martis) u starorimskoj je mitologiji bog rata. Doslovno prevedeno, Martinus je onaj koji pripada Martu, Martov. Ime u nas ima izvedene oblike: Marca, Maki, Martinko, Tin, Marton (mađarski). U ženskom rodu Martina pa zatim Maca, Maka, Manja, Masa, Martinka, Tina, Tinka, Martinela...

Martin je ime nekoliko svetaca, a najpoznatiji je i najštovaniji sveti Martin biskup iz Toursa (Turški), u kalendaru 11. studenoga. Hagiografi za nj bilježe: "Najomiljeniji europski svetac, zaštitnik svih nevoljnika, strah i trepet nasilnika." Štuje se od 5. stoljeća. Svečev grob u veličanstvenoj bazilici u Toursu cilj je mnogih hodočasnika i francusko je nacionalno svetište. Legendarni Martinov plašt čuvao se i kao relikvija štovao u posebnoj nevelikoj prostoriji kraljevskoga dvora u Parizu, koja je po riječi "cappa - plašt" dobila naziv "capella" (umanjenica od "cappa"), hrvatski "kapelica". Otuda se izraz kapelica ili kapela proširio na sve liturgijske prostore u dvorcima, zgradama i unutar velikih crkava (kućna kapela, dvorska kapela, samostanska kapela, bolnička kapela, poljska kapela, krsna kapela...). Naziv se prenio i na svećenike (kapelani) i glazbenike (kapele, kapelnici). Martin je rođen godine 316. u Panoniji (u mjestu

Sabaria, danas Szombathely, u Mađarskoj). Roditelji su mu bili pogani. Poslali su ga kao dječaka u Paviju na školovanje i odgoj. Tu on slučajno upozna je kršćanstvo i kao dječak pristupa katekumenima (kandidatima, pripravnicima za krštenje). Otac, časnik rimske vojske, ne osvrće se na to, već sina privoli da prihvati vojničko zvanje. S petnaest godina Martin postaje vojnikom konjanikom u Galiji (Francuska). U gradu Amiensu kao osamnaestogodišnjak zatraži krštenje. Na tu odluku potaknuo ga je, pripovijeda legenda, neobični doživljaj. S kolegama je neke zimske večeri jahao od Lyona prema Amiensu, u vojnički logor. Na gradskim vratima izađe pred njega siromah vrlo oskudno odjeven i drhteći od hladnoće pruži ruku tražeći milostinju. Martin nije imao uza se novca. Videći čovjeka u nevolji, sažali mu se pa mačem odsiječe polovicu svojega vojničkoga plašta i zaogrne promrzlog prosjaka. Na smijeh i ruganje svojih pratilaca nije se osvrtao. Iste noći u snu ugleda Krista okružena anđelima i ogrnuta polovicom njegova plašta kako govori anđelima: "Martin, koji još nije kršten, ovim me zaogrnuo!" Martin to shvaća kao poziv i ubrzo se zatim dade krstiti. Tako legenda sažimlje svečev život. Povijest bilježi da je Martin istupio iz vojske i posvetio se redovničkom životu u samoći, molitvi i u čitanju. Najprije na otoku Gallinaria u

Tirenskom moru, a zatim u Ligugéu nedaleko od Poitiersa u Francuskoj. Tu je ubrzo nastala cenobitska (pustinjačka) zajednica. Poslanici grada Toursa (zapadna Francuska) dođoše mu s viješću da su ga građani izabrali za biskupa! I sad opet nastupa legenda: guska je svojim gakanjem otkrila skrovište kamo se Martin bio sakrio da ga ne odvedu za biskupa i on moradne prihvatiti novu dužnost. Pokraj Toursa osniva samostan Marmoutier, koji je u srednjem vijeku bio francusko duhovno središte. Martin je umro 397. Slikari Martina prikazuju kao vojnika na konju dok mačem odsijeca dio svojega plašta ili kao biskupa s knjigom i biskupskim štapom, a do nogu mu katkad stave gusku. Mnogo mu je crkava i župa po svijetu posvećeno. S njegovim spomendanom povezani su i različiti običaji od pečenja "martinjske guske" do "krštenja novoga vina". Ti su običaji u vezi s njegovim mjestom u kalendaru (prije Došašća). Još su dva sveca imenom Martin u kalendaru: Martin iz Porresa (Peru), (1569.-1639.), 3. studenoga, i Martin I., papa (7. stoljeće), 13. travnja. U kalendaru je i sveta Martina: 30. siječnja. Prema predaji, zbog kršćanske vjere podnijela je mučeništvo u Rimu u 3. stoljeću; povijesna svjedočenja o njezinu štovanju sežu u 7. stoljeće.

nastavit će se...

Srčani udar

Recite 'da' nepušenju.

Dokazano je da već šest cigareta na dan dvostruko povećava rizik od srčanog udara! Sa 16 cigareta na dan taj se rizik povećava četverostruko. Nikotin je otrov za srce, istodobno sužava krvne žile i sili ga na još više otkucaja. Osim

toga, pušenje povećava opasnost od grušanja krvi. Još je veća opasnost kod žena po njihovo zdravlje.

Smanjite alkohol. Alkohol u manjim količinama, kao jedna čaša crnoga vina na dan, koristan je za srce jer proširuje krvne žile. Međutim, prijeđe li se granica, alkohol je vrlo štetan za srce, krv, mozak i krvne žile. Granica pijenja alkohola za žene je 0,5 l piva ili 0,25 l vina ili dvije čaše šampanjca (dva sekta pjenušca) na dan. U muškaraca je dnevna granica tri čaše vina ili 0,7 l piva. Prelaskom granice, pojačava se krvni tlak. No, alkohol katkad djeluje kao lijek, pa tako u

ZDRAVLJE

trenutku srčanog udara pomaže malo viskija ili konjaka.

Smršavite. Ako imate više od 10 kg tjelesne težine nego što je dopušteno, to je veliko opterećenje za srce. Automatski se povećavaju krvni tlak i kolesterol u krvi, a to redovito oštećuje stjenke krvnih žila. Kontrolirajte tlak redovito, ne smije prijeći 140/90 milimetara žive (mm Hg), a idealno je da je što bliži vrijednostima od 120/80 mm Hg.

Izbjegavajte stresove. Srce je građeno tako da može podnijeti i velika stresna stanja. Međutim, ako smo

dugotrajno izloženi svakodnevnim opterećenjima i stresovima na poslu i ako se zbog toga osjećamo nesretni, ako smo u osobnom životu nezadovoljni te ako živimo u neprestanom strahu, sve to može biti veliki udarac za naše srce pa ono počinje sve brže kucati i krvni tlak raste.

Ozbiljno shvatite upozoravajuće znakove. Poznato je da 30 posto pacijenata koji su imali srčani udar nisu shvatili upozorenja da se nešto sprema. Katkad zbog oklijevanja prođe previše vremena dok pacijent ne stigne u bolnicu. Zato je vrlo važno da se i pri najmanjoj sumnji da bi mogao nastati srčani infarkt odmah ode liječniku. Infarkt treba početi pravodobno liječiti jer svaka minuta može biti odlučujuća. Redoviti upozoravajući znakovi jesu jaki bolovi ili probadanja u srcu, osjećaj skučenosti, gorući bolovi koji se protežu u nadlakticu i čeljust, ali i u gornji srednji i lijevi dio trbuha, izrazito hladan znoj, mučnina, pojava straha od smrti. Preporučuje se da se, u slučaju takvih znakova i sumnje u eventualni nastanak infarkta, odmah javite liječniku.

Kao dobra prevencija nastanka sitnih ugrušaka koji su čest uzrok začepljenja krvnih žila i nastanka infarkta preporučuje se uzimanje malih doza aspirina jer on razrjeđuje krv. Posebno je to korisno za osobe starije od 45 godina kojima se predlaže da u dogovoru sa svojim liječnikom svaki dan ili svaki drugi dan uzimaju po jedan aspirin od 100 mg. Aspirin se uzima za prevenciju, ali i za liječenje ako je već nastao srčani udar.

Osim navedenog, za sprječavanje (novog) udara preporučujem i sljedeće pripravke.

Jabuka (*Malus domestica*). Dobro je svaki dan pojesti po dvije jabuke. Sadržava dosta pektina i najbolje je prirodno sredstvo za sprječavanje srčanog udara. Na dan pojedite i po veliku žlicu meda i popijte neki od čajeva koje preporučujem. Jabuka je simbol „radosi između sinova ljudskih” (*Joel 1, 12*), a spominje se više puta u Bibliji (*Mudre izreke 25, 11; Pjesma nad pjesmama 2, 3; 2, 5; 7, 9; 8, 5*).

Avokado (*Persea americana*). Svi srčani bolesnici trebali bi ujutro pojesti cijeli ili barem polovinu avokada. Mora biti zreo, a njegov

unutrašnji dio žutozelene boje. Taj dio izmiksajte s dva češnja češnjaka (*Aliumsativum*), malo svježega đumbirova korijena (*Zingiberofficinale*), malo svježega hrenova korijena (*Armoraciaerusticanaeradix*), svježega soka od jednog limuna (*Citrus limon*), žlicom maslinova ulja i žlicom meda pa pojedite s kruhom od mješavine pšenice, soje i lana. Nakon nekoliko dana osjetit ćete znatno poboljšanje u radu srca. Šećeraši ne smiju jesti avokado.

Vino od broskina korijena (*Peucedaniostruthiiradix*). U litru prirodnoga crnog vina stavite 30 g sitno nasjeckanoga suhog ili svježeg korijena broske, prokuhajte, a čim provri skinite s vatre, ostavite dva sata poklopljeno, procijedite i ulijte u tamnu bocu. Na dan se pije najviše 2 dl i tako svaki dan dok se popije boca, što je oko pet dana. Najbolje je da dnevnu dozu otpijate svaki sat po jedan mali gutljaj. Pauzirajte tjedan dana pa ponovite kuru. Za svaki ciklus kuhajte novu brosku s vinom tako da uvijek imate svježi pripravak. Vino je djelotvorno i kod glavobolje i migrene. Kad se pije to vino, ne pije se nikakav čaj, ali zato u organizam treba unijeti najmanje litru i pol vode.

Glog (*Crataeguslaevigata*). Stavite vrhom punu malu žlicu glogovih cvjetova i listova u šalicu vrele vode, ostavite pet minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte po dvije šalice čaja, najbolje ujutro natašte 15 minuta prije doručka i navečer prije spavanja. Pije se tri tjedna, tjedan stanke pa se kura ponovi. U isto vrijeme se može piti 2-3 šalice jednog od navedenih čajeva. Dok pijete glogov čaj, nemojte piti vino od broskina korijena.

Čajna mješavina BA. Uzmite 30 g listova masline (*Oleaeuropaea*), 30 g matičnjaka (*Melissaofficinalis*) i 30 g

imele (*Viscum album*). Stavite žlicu imele u šalicu hladne vode i nakon 12 sati procijedite. Stavite dvije žlice mješavine matičnjaka i listova masline u šalicu vrele vode i nakon pet minuta procijedite. Pomiješajte oba pripremljena čaja i tijekom dana popijte dvije šalice u laganim gutljajima. Kura traje 14 dana.

Čajna mješavina BB. Izmiješajte jednake dijelove cvjetova gloga (*Crataeguslaevigata*), majčine dušice (*Thymusserpyllum*) i korijena odoljena (*Valerianaofficinalisradix*) pa prelijte pet malih žlica mješavine litrom kipuće vode. Nakon tri minute procijedite, zasladite kvalitetnim medom i popijte tijekom dana laganim gutljajima. Kura traje 14 dana, slijedi stanke od dva tjedna i onda kuru ponovite.

Pravilna prehrana. Osobe koje se pravilno hrane i svakodnevno uzimaju puno svježega voća i povrća, dvaput tjedno po 200 g mršave govedine i teletine i dvaput tjedno po 200-300 g ribe, smanjuju rizik od infarkta 30 posto. Nažalost, u današnje vrijeme jedemo previše životinjskih i industrijskih masti. Meso, kobasice i sireve treba što više zamijeniti svježim voćem i povrćem. Valja smanjiti zasićene masne kiseline kojih najviše ima u maslacu, svinjskoj masti i mesu, slanini, kobasicama, sirevima i u drugim masnim namirnicama. Povećavaju kolesterol, masnoću u krvi, koja je štetna i opasna i za krvne žile i za srce. Nezasićene masne kiseline u biljnim proizvodima, osobito u maslinovu ulju, orasima, avokadu itd. pozitivno djeluju na krv, krvne žile i srce. Iznimno su zdrave, korisne i potrebne višestruko nezasićene masne kiseline koje se nalaze ponajviše u morskoj ribi, i to u srdelama, skuši, tuni i drugoj jadranskoj plavoj ribi te lososu.

nastavit će se...

Vodopadi Kravica i Koćuša

Trebižat se iznad vodopada Koćuša zove Mlade, a ispod tek dobiva ime po kojem ga najbolje znamo – Trbižat.

Slap Kravica udaljen je od Ljubuškog oko pet km nizvodno -prema Čapljini, a Koćuša je u suprotnom smjeru - uzvodno u selu Veljaci udaljena od Ljubuškog 12 km - gotovo na samoj granici s Hrvatskom. Solidno je obilježen i nećete imati problema da ga pronađete. Koćuša impresionira,

prije svega svojom širinom od preko pedeset metara koja, s pet metara visine slapa, čini imponozantnu vodenu kulisu. Voda pada preko sedimentnih ili sedrenih stijena, koje priroda stvara stoljećima i sve izgleda kao iz kakve bajke. Kad stojite na obali imate dojam da je vodeni zid

svuda oko vas, čujete zaglušujuću buku i iz unutrašnjosti osjećate hladan zrak kojeg priroda nosi sa sobom. Ovakve vodene oaze idealna su mjesta za rashlađenje od vrelih hercegovačkih ljeta.

Rashladiti se možete u svježini vrela Vriošnice u Vitini.

„Uz povišen adrenalin na raftingu, kajak-safariju, motornim skuterima, svoj aktivni športski odmor

možete provesti na biciklističkim i trim stazama, u lovu i ribolovu, odbojci i boćanju na pijesku. Ljubitelji ekologije i zdrave hrane mogu uživati u šetnji krajolikom, posjetima višestoljetnim mlinicama, etno-muzejima i galerijama. Mogu kušati sve delicije hercegovačke kuhinje uz autohtona vina: blatinu i žilavku“ (Turistički centar Ljubuški – www.hum-ecotours).

Turistički radnik Predrag Pešut kaže da su ljudi koji žive u ovom kraju svojim trudom, zalaganjem, gostoprimstvom napravili rejting za ovo krasno mjesto, te ističe da dolaze turisti iz svih zemalja, dodajući da su dojmovi posjetitelja veoma dobri.

Cijeli prirodni ambijent u ovom dijelu naše zemlje na granici s Hrvatskom vrijedi bar toliko koliko jedno zaustavljanje i skretanje s glavnog puta koji od mora vodi prema unutrašnjosti zemlje. Zastanite. Sigurno nećete požaliti.

Ovo pročitajte polako, da vam sjedne: Od 1970. do danas uništili smo 60 posto životinjske populacije

Objavljeni su podaci Svjetskog fonda za zaštitu prirode (WWF) 30.10.2018.

Bioraznolikost na Zemlji u posljednjih nekoliko desetljeća prolazi kroz stalno, gotovo kataklizmičko uništenje. Od 1970. do 2014. ono je rezultiralo smanjenjem populacije divljih životinjskih vrsta za čak 60 posto, novi su podaci Svjetskoga fonda za zaštitu prirode (WWF). Za potrebe izvješća pod nazivom “Živi planet” (Living Planet Report), koji je WWF izradio u suradnji s Londonskim zoološkim društvom, stručnjaci su diljem svijeta pratili i prikupljali podatke o oko 4000 različitih vrsta ptica, riba, sisavaca, vodozemaca i gmazova. Direktor WWF-a **Marko Lambertini** je u povodu objavljivanja izvješća kazao kako očuvanje prirode treba shvatiti u puno širem kontekstu i ne svoditi ga samo na zaštitu ugroženih životinjskih vrsta, poput panda, tigrova ili kitova. “Nema perspektive zdrave budućnosti za ljude koji žive na planetu s nestalnom

i poremećenom klimom, s iscrpljenim oceanima, uništenim tлом i opustošenim šumama, na planetu gotovo u potpunosti lišenom bioraznolikosti”, upozorio je Lambertini.

U JUŽNOJ AMERICI 89 POSTO MANJE ŽIVOTINJSKE POPULACIJE

Nestanak faune evidentan je na cijelom planetu, a neki su njegovi dijelovi posebno ugroženi, poput primjerice tropskog pojasa. U

prethodnom, desetom izvješću “Živog planeta” evidentirano je smanjenje populacije divljih životinja za 58 posto, a u ovogodišnjem znanstvenici upozoravaju na to da se stanje pogoršalo i da se populacija divljih životinja smanjila za 60 posto. U posljednje 44

godine na području Južne Amerike i Kariba zabilježeno je “zastrašujuće” smanjenje životinjske populacije od čak 89 posto, stoji u dokumentu. U istom je razdoblju nestalo oko 23 posto faune Sjeverne Amerike i Grenlanda, a na području Europe, Sjeverne Afrike i Bliskog istoka 31 posto.

od temeljnog značaja za zdravlje ljudi, blagostanje, prehranu i sigurnost općenito, kao i za stabilnost ekonomskih i političkih sustava diljem svijeta, stoji u izvješću WWF-a.

“Svijet bi trebao prihvatiti nov globalni sporazum koji će se odnositi na prirodu i ljude, na način na koji je prihvaćen dogovor o klimatskim promjenama u Parizu 2015.”, smatra Lambertini. “Mi smo možda posljednja generacija koja može poduzeti konkretne korake i preokrenuti ovakav negativan trend. Razdoblje do 2020. godine predstavlja odlučujući trenutak u ljudskoj povijesti”, stoji u izvješću. Izvješće The Living Planet objavljuje se svake dvije godine, a svrha mu je omogućiti pregled stanja životinjskog svijeta na Zemlji.

www.telegram.hr/zivot

RAZDOBLJE DO 2020. JE ODLUČUJUĆE U LJUDSKOJ POVIJESTI

Na smanjenje bioraznolikosti danas najviše utječu pretjerano iskorištavanje Zemljinih resursa te poljoprivreda, a oba su čimbenika posljedice povećanih potreba i potrošnje ljudi koji je nastanjuju. Smanjenju divlje populacije pridonose smanjenje prirodnog staništa, zagađenje i klimatske promjene. Bioraznolikost je

Priredila Luca Koroman

Kraljevska Sutjeska

MOJE PUTOVANJE

Samostan i crkva sv. Ivana Krstitelja

Narodna nošnja

Kraljeva Sutjeska je neveliko mjesto u općini Kakanj - Zeničko-dobojska županija u Federaciji Bosne i Hercegovine. Središte naselja je u kotlini rijeke Trstionice ispod brda Teševa. Smještena na uskom prostoru pa se zove Sutjeska. U 14. stoljeću to je Sutiska, a susreće se i naziv Curia bani = banski dvor, koja je zajedno s tvrđavom Bobovac sjedište bosanskih kraljeva Tomaša i Tvrtka Kotromanića, gdje je živjela i kraljica Katarina. Ovo mjesto je naziv Kraljeva Sutjeska dobila od Austro-Ugarske.

Na spomen Kraljeve Sutjeske misli se vraćaju u prošlost i vezuju za bosansko kraljevstvo i posljednju kraljicu Katarinu Kosača Kotromanić.

Žene i djevojke iz ovoga kraja uz narodnu nošnju nose crne marame – znak žalosti za kraljicom. U Kraljevoj Sutjesci svake godine u listopadu obilježava se obljetnica smrti kraljice Katarine bogatim duhovnim i kulturno-umjetničkim programom. Još više mislimo o franjevcima koji su odolijevali i, uz mnoge pogibelji i zla koja

im je stvarala turska vlast, zadržali se ovdje. Franjevci iz samostana u Kraljevoj Sutjesci, Fojnici i Kreševu stalno su djelovali u vrijeme osmanske okupacije. Za vrijeme rata turskog carstva protiv europskih sila – Bečki rat 1863. – franjevci su morali, zbog velikih nameta, napustiti samostan i živjeti po seoskim kolibama. Teškoće života franjevac i kršćanskog puka za vrijeme turske vladavine opisane su u ljetopisima i drugim djelima franjevac tog vremena.

Kraljeva Sutjeska je poznata po franjevačkom

samostanu i crkvi sv. Ivana Krstitelja. Samostan je 1340. izgradio Stjepan II. Kotromanić. Za turske vladavine uništavan je i građen više puta. Ovaj sadašnji je građen od 1890. do 1897.

Crkva je izgrađena 1858. na mjestu na kojem su Turci rušili crkve. Sadašnja crkva, u neorenesansnom stilu, građena je od 1906. do 1908. prema nacrtu Josipa Vancaša. S dva vitka zvonika i samostanom čini lijepo arhitektonsko ostvarenje. Njezinu je ponutricu oslikao Marko Antonini 1908. Budući je crkva posvećena Sv. Ivanu Krstitelju, središnja je Antoninijeva slika Krštenje na rijeci Jordanu smještena u apsidi. Na potpornom zidu u klosturu samostana je mozaik na temu života sv. Franje slikara Vladimira Blažanovića. Svjetlana

Bajanović autorica je slike sv. Nikole Tavelića (mozaik). U kripti crkve nalazi se kameni sarkofag iz 15. stoljeća. Brončani kip bosanske kraljice Katarine (†1478) postavljen je u crkvi 1988. rad Josipa Marinovića iz Zagreba. Pred crkvom se nalazi bista kraljice Katarine djelo kiparice Ane Kovač iz Sarajeva. U tijeku je obnova crkve sv. Ivana Krstitelja. Nakon završene obnove fasadne radit će se unutarnje uređenje crkve. Godine 1865. za crkvu su nabavljene orgulje (4 registra). Sadašnje orgulje od 13 registara izradila je tvrtka M. Heferer iz Zagreba 1909. godine.

Na području prostrane sutješke župe nalaze se područne crkve u Čatićima, Poljanima, Pavlovićima, Bjelavićima, Dobrinju i Grmačama, te 19 kapelica. U domovinskom ratu i ova župa je pretrpjela velika oštećenja crkvenih objekata i odlazak naroda. U župi je 1991. bilo 12 500 katolika, a danas ih je oko 1 200.

U samostanu je bogat arhiv, muzej i knjižnica s više od 11 000 knjiga. U knjižnici se nalazi 31 inkunabula (prvotisak - knjige tiskane do 1500.). U zbirci slika, uz venecijanske autore nalaze se i radovi domaćih slikara tog vremena. Tu su i slike Stjepana Dragojlovića, koji potječe iz okolice Kraljeve Sutjeske. Živio je na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće, a slikarstvo je učio u Veneciji. Prva njegova slika Raspeće potječe iz 1597., a Bezgrešno Začeće iz 1621. Na objema se slikama nalazi i njegov autoportret. Samostanska riznica obiluje kovinskim i tekstilnim predmetima praktične primjene. U njoj se nalazi tridesetak umjetnički vrijednih kaleža. Samostanski je arhiv bogat građom za izučavanje crkvene i kulturne povijesti.

U blizini samostana je Dusper kuća, najstarija kuća u središnjoj Bosni, a potječe iz ranog 18. stoljeća. Kuća je nacionalni spomenik pod zaštitom države. Restauracija nije izvršena, ali je kuća otvorena za javnost i predstavlja izvanredan primjer izvorne bosanske arhitekture. Nedaleko je jedna od najstarijih bosanskohercegovačkih džamija koja je, po predaji sagrađena za samo nekoliko dana i nakon toga nikad više nije bila popravljana i održavana.

Bobovac

Kada se govori o Kraljevoj Sutjesci nezaobilazan je srednjovjekovni kraljevski grad Bobovac. Do njega se može doći iz Kraljeve Sutjeske te iz pravca Vareša. Podigao ga je ban Stjepan II. Kotromanić početkom 14. stoljeća. Bobovac je bio sjedište hrvatskih vladara u Bosni.

Najutvrđeniji je grad srednjovjekovne Bosne podignut na strmim stijenama južnih padina planinskog masiva Dragovskih i Mijakovskih poljica iznad ušća Mijakovske rijeke u Bukovicu. Sastojao se od gornjeg grada s četvrtastom kulom, čiji ostatci i danas postoje, i donjeg grada, na položaju nižem oko 20 metara, poligonalnog oblika oko 40 metara dužine i oko 25 metara širine, od čega se danas raspoznaje dvorište i bunar.

Status prijestolnice srednjovjekovne Bosne Bobovac je dobio u vrijeme vladavine bana Stjepana II Kotromanića (1322.-1353.) i to je ostao do zadnjih dana bosanske državne samostalnosti 1463. kada su ga zaposjeli Osmanlije. Bobovac je bio ključ bosanskog kraljevstva, administrativno vojni centar, mjesto gdje se čuvala bosanska kraljevska kruna. Tu su sahranjeni i neki bosanski kraljevi. U pisanim izvorima prvi put se spominje 1350. Nakon 1463. Bobovac gubi svoju važnost, a zadnji put se spominje 1626. kao napušteni grad.

Bobovac je proglašen nacionalnim spomenikom Bosne i

Hercegovine.

Na Bobovcu se, svake godine u subotu najbližu 25.10. (dan smrti kraljice Katarine), održavaju molitveni dani za domovinu. Ove 2018. u subotu 20.10. održan je sedamnaesti Molitveni dan za domovinu Vrhbosanske nadbiskupije i Petnaesto hodočašće katolika pripadnika Ministarstva obrane, oružanih snaga BiH i redarstvenih snaga, na ostatcima starog kraljevskog grada pored crkve sv. Mihovila arkanđela, koji se nalazi na području župe Kraljeva Sutjeska. Uz vjernike Vrhbosanske nadbiskupije sudjelovali su i vjernici drugih biskupija. Program molitvenog pohoda započeo je procesijom i molitvom krunice od rijeke Bukovice do Bobovca. Svečano euharistijsko slavlje na Bobovcu predvodio je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić u zajedništvu s mons. Tomom Vukšićem, vojnim biskupom u Bosni i Hercegovini uz koncelebraciju 36 svećenika među kojima su bili vojni kapelani u BiH te gvardijan Franjevačkog samostana u Kraljevoj Sutjesci fra Željko Brkić. Kardinal Puljić je naglasio da ovom svečanošću pokazujemo koliko „volimo ovu zemlju i da ćemo je i ubuduće voljeti“ i zamolio sve predstavnike vlasti i medija da ovom činu ne daju nikakvu političku odrednicu ističući kako je to isključivo vjernička molitva. Propovijedao je mons. Tomo Vukšić. Djelatnici oružanih snaga čitali su misna čitanja, a liturgijsko pjevanje animirao je Zbor bogoslova Franjevačke teologije iz Sarajeva pod ravnanjem fra Emanuela Josića.

Nakon mise vojnici su pripremili za sve vojnički grah. Sudjelovati na ovom danu u prelijepom planinskom ambijentu je doživljaj za čitav život

S koje god strane krenete prema Bobovcu putovi su neasfaltirani. To je planinska priroda i hodajući do Bobovca uživajte u čarobnoj ljepoti, a s Bobovca imate zadivljujući pogled na okolna brda i uvale.

Kraljeva Sutjeska i Bobovac su dragocjena mjesta naše drage Bosne i Hercegovine. Dođite u ovo povijesno područje s obitelji, udahnite prošlost svoje zemlje kako biste mogli ponosno živjeti sadašnjost i graditi budućnost.

Nepraštanje je ozbiljan problem

Nepraštanje je ozbiljan problem i time činimo veliki propust ako ne oprštamo. Ako ne oprostimo onima koji nas povrijede, posljedice toga će biti da ni Bog nama neće oprostiti naše grijeh. „Oprosti nam duge naše, kao što mi otpuštamo dužnicima našim“, molimo u Gospodnjoj molitvi. Isus nas time uči da će nam Bog opraštati toliko koliko mi oprostimo drugima. Kako možemo očekivati da nam Bog oprašta ako mi ne opraštamo braći i sestrama? Razmislite o sljedećim ulomcima: »Doista, ako vi otpustite ljudima njihove prijestupe, otpustit će i vama Otac vaš nebeski. Ako li vi ne otpustite ljudima, ni Otac vaš neće otpustiti vaših prijestupaka.« (Mt 6, 14-15)

Tri najveće zapreke na putu oslobađanja su: oholost, neposlušnost i nepraštanje. Ova nas tri grijeha izrazito udaljuju od Boga! Da bismo se približili Bogu, moramo se odreći NEPRAŠTANJA, velikodušno prihvatiti nauk našeg Gospodina i oprostiti onima koji su nas povrijedili. Potrebno je otkriti svoje obrasce oholosti, neposluha i neopraštanja odreći ih se s Božjom pomoću kroz molitvu. Čini se da opraštanje ide najteže, djelomično zbog oholosti ili neposluha, ali najviše zbog duboko emotivnih razloga koji obilježavaju

okolnost u kojoj nas netko ranjava. Koji god bili razlozi neopraštanja, oslobođenje ne će biti moguće dok ne oprostimo. Čovjek jednostavno mora raditi protiv svoje oholosti, neposluha i nepraštanja, ako želi doći do oslobađanja i ozdravljenja.

NEPRAŠTANJE

Sam Gospodin Isus govori da je nepraštanje ozbiljan problem i da time činimo veliki propust. Ako ne oprostimo onima koji nas povrijede, posljedice toga će biti da ni Bog nama neće oprostiti naše grijeh. „Oprosti nam duge naše, kao što mi otpuštamo dužnicima našim“, molimo u Gospodnjoj molitvi. Isus nas time uči da će nam Bog opraštati toliko koliko mi oprostimo drugima. Kako možemo očekivati da nam Bog oprašta ako mi ne opraštamo braći i sestrama? Razmislite o sljedećim ulomcima: »Doista, ako vi otpustite ljudima njihove prijestupe, otpustit će i vama Otac vaš nebeski. Ako li vi ne otpustite ljudima, ni Otac vaš neće otpustiti vaših prijestupaka.« (Mt 6, 14-15)
»No kad ustanete na molitvu, otpustite ako što imate protiv koga da i vama Otac vaš, koji je na nebesima, otpusti vaše prijestupke.« (Mk 11, 25)

„Praštajte i oprostit će vam se“ (LK 6, 37)

Praštanje ne mora biti praćeno osjećajima ili emocionalnim stanjima. I dalje možete osjećati bol, ljutnju i uzrujanost, ali unatoč tome treba donijeti odluku oprostiti. Dakle, praštanje podrazumijeva odluku razuma i volje. To je čin slobodne volje, iako se možda „ne osjećate tako“. Razmotrite sljedeće smjernice koje govore o pravom značenju oprosta!

1). Oprost nije zaborav!

Mnogi ljudi bi htjeli neke događaje zaboraviti ali shvaćaju da to ne mogu. Zahtjevan je osebnost izričaja: „Oprostiti i zaboraviti.“ To ne znači da trebamo „zaboraviti“ ono što se dogodilo, jer uglavnom to ne možemo. U svojoj riječi Gospodin kaže: „I grijeha se njihovih i bezakonja njihovih neću više spominjati“ (Heb 10, 17). On, koji je

sveznajući, očito ne može doslovno zaboraviti. A riječi „neću više spominjati“ znače da Bog neće više upotrijebiti našu grešnu prošlost protiv nas (usp. PS 103, 12). Oprostiti, doslovce znači „otпустiti“. Moramo otpustiti i prepustiti Bogu. Otpuštamo prošlost, ali što je još važnije, otpuštamo povredu. Kod god ne oprostimo, tj. Dok ne otpustimo, dopuštamo onomu tko nas je povrijedio i zlome, da nas i dalje ranjava.

2). Oproštenje je stvar izbora, a ne osjećaja!

Budući da bog od nas zahtjeva da oprostimo, to je onda nešto što možemo učiniti. Bog Nikada ne traži nešto što ne možemo učiniti, nešto što bi bilo okrutno, jer nas voli i želi nam pomoći, želi nam dobro. Oproštenje je za nas teško je u suprotnosti s našim osjećajima i emocionalnim povredama. Dakle, osjećamo se suprotno od naših osjećaja jer „nam se ne da“ oprostiti. Ali ipak to moramo učiniti ako želim sebi pomoći i krenuti nabolje. Molitva Gospodnja nas uči da nam Bog oprašta „kao što mi opraštamo drugima“. Ali, netko se može pitati kako Bog od nas može tržiti to, kad smo bili toliko duboko povrijeđeni. Dobri Bog ne očekuje da će vaši osjećaji i

emocionalne rane zacijeliti preko noći. On dobro poznaje i razumije vaše osjećaje i rane. On je Bog koji suosjeća i koji će vam pomoći da se vremenom izliječe vaša bolna sjećanja i rane, onako kako ste u mogućnosti otvoriti se njemu. Ono što Bog od nas očekuje nije iscjeljenje istog trenutka, nego on želi našu odluku da oprostimo. Odluka volje da mu vjerujemo da će se pobrinuti za prekršitelja i da će nas izliječiti. Opraštanje je, dakle, naša odluka i traženje Božje pomoći. Tada će otpočeti iscjeljenje naših rana.

3). Opraštanje ne znači razriješiti osobu od krivice!

Opraštanje omogućuje vama da se oslobodite, ali ne razriješuje od krivnje onoga koji je nešto liše učinio. Svatko će odgovarati za ono što je učinio, ili pred zakonom ili pred Bogom, ili na oba načina. Naravno da nam je opraštanje teško jer se protivi našem shvaćanju pravde. Često želimo osvetu za nanesene povrede i mislimo da je to pravedno. Ali, znamo da ne smijemo sami posezati za osvetom. (Rim 12,19) osveta više štete nanosi nama, nego što kažnjava prekršitelja. Božja će pravda prevladati i nitko joj neće izbjeći. Nemojte misliti da oni koji nas ranjavaju neće odgovarati za to, no to moramo prepustiti Bogu. Da bi se on mogao

baviti time, moramo otpustiti i prepustiti njemu da to preuzme. Netko se može pitati. „Zašto bih ja oprostio uvrediteljima?“ Upravo je u tome problem – jer još uvijek smo vezani za njih. Vezani smo za našu prošlost ako ne oprostimo. Oprostiti ne znači razriješiti osobu od krivnje, nego znači sebe odriješiti od onoga što na je učinjeno.

4). Ali, vi ne razumijete koliko me ta osoba povrijedila!

Problem je u tome što svojim nepraštanjem dopuštamo toj osobi da nas i dalje vrijeđa. Kako prekinuti tu bol? Jedini odgovor je – opraštanjem! Važno je razumjeti da ne opraštamo nekome samo zbog njegove koristi, nego to činimo za naše dobro d bismo bili slobodni. Naša potreba za opraštanjem nije toliko odnos između mene i onoga tko me je povrijedio, nego je to prije svega odnos između mene i Boga.

5). Opraštanje je prihvaćanje da živimo s posljedicama tuđeg grijeha!

Visoka je cijena opraštanja. Kada praštamo, plaćamo cijenu nečijega zla. Morat ćemo živjeti s posljedicama tuđeg grijeha, htjeti to ili ne. Naš je jedini izbor u tome: hoćemo li ostati u ropstvu gorčine i nepraštanja ili

ući u slobodu praštanja? Isus je preuzeo na se posljedice naših grijeha. Svako pravo opraštanje je zamjensko (substitutional), jer nitko ne oprašta a da ne snosi posljedice tuđeg grijeha. Božja riječ kaže: „Njega koji ne okusi grijeha Bog za nas grijehom učini da mi budemo pravednost Božja u njemu.“ (2 Kor 5,21). Mogli bismo se zapitati: a gdje je pravda? Kada razmotrimo značenje Isusova križa, shvatit ćemo da on čini svako opraštanje legalnim i moralno ispravnim. „što umrije, umrije grijehu jednom za uvijek; a što živi Bogu“ (Rim 6,10). To ne znači da grijeh trebamo tolerirati. Uvijek moramo ustati protiv grijeha, no prekršitelja trebamo prepustiti Bogu i nastaviti dalje živjeti svoj život.

6.) Kako oprostiti od srca?

Najprije trebamo priznati sebi da smo povrijeđeni i da postoji u nama odbojnost prema uvreditelju pa čak i mržnja. Ako opraštanje ne izlazi iz emocionalnog središta našeg života, bit će nepotpuno. Zato je prvi korak priznanje vlastite boli, povrijeđenosti. Mnogi osjećaju bol zbog međusobnih uvreda. Žive jedni s drugima i komuniciraju pod maskama, a uz malo poniznosti i iskrenosti mogli bi pomoći i sebi i drugima. Stoga dopustimo Bogu da nam pomogne iznijeti bol a površinu

kako bi je On mogao sanirati. Tu se onda počinje događati Božje iscjeljenje. Nemojte odgađati opraštanje. Mnogi ne opraštaju jer misle da trebaju imati i potrebu oprostiti. Na taj način se nikada ne dolazi do opraštanja. Osjećajima treba vremena da zacijele, pa i nakon donesene odluke da oprostimo. Važno je ući u opraštanje, jer sotona time gubi bitku. Praštajući stječemo duhovnu slobodu i otvaramo se većoj mogućnosti da ljubimo. „Zato odložite laž i govorite istinu jedan drugomu jer udovi smo jedni drugima. Srdite se, ali ne grijehite! Sunce neka ne zađe nad vašom srđžbom i ne dajte mjesta đavlu.“ (Ef 4, 25-27). „kad mrzimo činimo zlo sebi, a ka ljubimo činimo sebi dobro.“ (sv. Ivan Zlatousti).

Opraštanje je prijeko potrebno da bismo mogli imati prijateljski odnos s Bogom Opraštanje nije zaboravljanje.

- *Opraštanje je izbor i odluka*
- *Otpuštanje prekršitelju je ono što nas oslobađa.*
- *Prekršitelj time nije odriješen od Boga.*
- *Samo Bog može reći „osveta je moj“ (Rim 12,19)*
- *Moramo priznati bol i mržnju.*
- *Opraštanje znači da pristajemo živjeti s posljednjama tuđeg grijeha, što bismo ionako morali.*
- *je na Križu.*

- *Izbor je između ropstva gorčine ili slobode opraštanja.*
- *Oproštenje podrazumijeva da se protiv prekršitelja ne pozivamo naprošlost.*
- *Opraštanje ne znači da trebamo tolerirati grijeh ili zlostavljanje.*
- *Zašto opraštati? Da bi se zaustavila bol.*
- *Kada živimo u neopraštanju, prekršitelj izli nas i dalje mogu ranjavati.*
- *Opraštanje se događa između vas i Boga.*
- *Čin opraštanja je za naše dobro i našu slobodu.*

Razmislite o osobama u svome životu kojima trebate oprostiti. Osobe zbog kojih osjećate gorčinu, koje su vas povrijedile ili razočarale na bilo koji način, ili kojima nešto prebacujete u sebi. Svakakko uvijek uključite najbliže (roditelje, braću i sestre, supružnika i sebe). Uvijek postoji nešto što bi se moglo oprostiti našim bližnjima, kao i samome sebi.

Praktične smjernice:

Na listu papira načinite popis svih ljudi koji s možete sjetiti, s kratkim bilješkama o tome što im morate oprostiti. Ako se ne sjećate imena, napišite ono čega se sjećate, kao na primjer „osoba koja je imala crnu dugu kosu“. Ako se pak ne možete sjetiti što bi konkretno trebalo oprostiti uvreditelju, i

to je u redu, oprostite mu što god to bilo. Bog zna o čemu se radi i da vam je praštanje potrebno, jer se osjećate povrijeđeni. Kada završite popis, zamolite Boga da vam u pamet dozove osobe koje ste zaboravili. Nije neobično da zaboravimo ili da iz naše svijesti potisnemo neugodnosti i imena osoba koje su nas povrijedile. Te skrivene povrede i rane također trebaju izlječenje. Zato zamolite Boga da vam u sjećanje prizove svakoga koga ste možda zaboravili, a komu trebate oprostiti. Počnite sa sljedećom molitvom:

PRAŠTANJE NASUPROT NEPRAŠTANJU

Dobri Bože, milosrdni Oče, prosvjetli mi pamet da se mogu prisjetiti svih osoba koje su me povrijedile, zbog kojih sam ogorčen i žalostan, kojima prebacujem i nisam im oprostio uvrede i nepravde koje su mi nanijeli. Osnaži me svojom milošću praštanja da mogu oprostiti svima. Tebi izručujem svoje uvreditelje. Neka moja duša ozdravi ovim praštanjem, kako bih mogao živjeti pravim kršćanskim životom, ispunjen ljubavlju i milosrdem. Amen.

<http://rastimougospodinu.com>

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Ivica se vrati kući s tečaja engleskog jezika i sestra ga pita:

- Što ste danas učili?
- Prostorije u kući.
- Da čujem?!
- Bathroom, livingroom, podrum.

Izvede učiteljica Ivicu pred tablu i kaže mu neka joj kaže jednu riječ koja počinje sa slovom č.

- Jučer! - odgovara Ivica.
- Ali Ivice, 'jučer' ne počinje s 'č'.
- Kako ne? Jučer je bio četvrtak.

Zaustavi murjak Štefa i pita ga:

- Ste kaj pili?
- Za tebe gemišt. - odgovori mu Štef.
- Pa kako mislite to, za mene gemišt? - pita murjak.
- Pa zato kaj ne buš znal Chardonnay napisat!..

Ide čovjek noću pored groblja, strah ga. Vidi čovjeka i sav sretan mu kaže:

- Jao, dobro da sam vas sreo, mnogo me strah.
- A on će na to:
- I mene je bilo strah dok sam bio živ.

Bosanac i Slovenac voze veliki kamion u neko selo, dođu do tunela i ne mogu proći jer je kamion viši od tunela za 5 cm.

- Ništa, vraćamo se nazad. - reče Bosanac.
- Znam! Ispušemo gume za 5 cm i lagano prođemo kroz tunel! - sjeti se Slovenac.

- E pravo si glup, pa ne fali nam dolje 5 cm nego gore! - zaključio Bosanac.

Došao Crnogorac u policijsku stanicu i ponio jastuk:

- Izvolite gospodine! - reče dežurni policajac.
- Evo, ja čuo narod spominje neke ležeće policajce pa rekoh da se prijavim.

GIBANICA

Potrebno je izraditi tijesto ili kupiti paket lisnatog (pola kg).

Za nadjev treba:

- 35 dg mljevenih oraha (dobro je dio nasjeckati)
- 40 dg zobene kaše
- 125 g maslaca
- voda za kuhanje kaše
- šećer po želji (od oka)
- šećer u prahu za posipanje

Priprema:

Zobenu kašu kuhati u vodi da omekša i upije vodu (10 minuta). Potom je ocijediti i staviti u veliku zdjelu, pošećeriti i dodati oraha. Sve promiješati kuhačom da se šećer i orasi ravnomjerno rasporede. Pripremiti kore tijesta. Svaku koru premazati rastopljenim maslacem, na nju staviti još jednu koru i premazati maslacem, pa premazati nadjevom i urolati. To raditi dok ne potrošite kore i nadjev te slagati u pleh namazan maslacem. Premazati ih

rastopljenim maslacem po površini i malo ih poprskati vodom kako se ne bi jako trgale i da ne popucaju. Pećnicu prethodno ugrijati i peći gibanicu oko pola sata na 180 C°. Kad je pečena poprskati vodom dok je vrela, posuti šećerom u prahu, narezati na komade željene veličine i oblika.

U slast

Nema raja bez rodnoga kraja!